

Овај ЛИСТ нема цену

Геоградски БЛИСТ Географски

Часопис студената Географије

Број 006 Година ММХVII

У ДУБИНИ ЗЕМЉЕ
БУРОНОВ ПОНОР

ЈЕДИНСТВЕН У СРБИЈИ
- МУЗЕЈ ШИБИЦА -

СВЕТСКИ ПУТНИЦИ
- ТОМИСЛАВ ПЕРКО -

У ПОСЕТИ МУЗЕЈУ ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

Сећање на генерала Стевана П. Бошковића

У ПОСЕТИ
ГРАДУ ПАРКОВА
ТЕМИШВАР

РУРАЛНО СРЦЕ
БУКУРЕШТА

МАЛТА
РАЈ НА ЈУГУ ЕВРОПЕ

У овом броју:

ОСТРВО ЧАЈА, ЗАЧИНА, НАСМЕЈАНИХ И СРЕЋНИХ ЉУДИ
- ШРИ ЛАНКА -

Драги наши нестрпљиви БГлистовци,

Баш у прави час, на крају ове и почетку нове школске године, стиже нам дуго ишчекивани и недајбоже заборављени нови број. По реду, ШЕСТИ, студентски најомиљенији број. Након свих летњих трка на дуге стазе (а и оних на кратке у продуженом октобру 2, 3, 4 ...), дошло је на ред и мало одмора. Добро је познато свима да се географија учи ногама, али нас је киша, ових дана у томе мало омела. Не очајавајте, јер смо ми мислили на све, па вас овог пута водимо у мало топлије пределе.

Стога, не часите, пакујте се и БГ лист у шаке. Нова пустиловина почиње...

Уредништво БГ Листа

Импресум

Главни уредник:

Марко Ланговић

Издавач:

Универзитет у Београду
Географски факултет

Штампа: ГРАФИКА ГАЛЕБ ДОО

Тираж: 500

Редакција:

Војислав Деђански

Ивана Ђорђевић

Даница Ђуркин

Александар Петровић

Сарадници:

Милица Сучевић

Ангелина Опалић

Кристина Ћосић

Магдалена Рајић

Милан Марковић

Милица Росић

Теодора Поповић

Биљана Стевлић

Технички уредник:

Ратомир Веселиновић

Адреса редакције:

Студентски трг 3/III
email: beogeolist@gmail.com
FB: BG list

САДРЖАЈ

У ПОСЕТИ МУЗЕЈУ ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

2

6

У ДУБИНИ ЗЕМЉЕ - БУРОНОВ ПОНОР

МАЛТА - РАЈ НА ЈУГУ ЕВРОПЕ

10

12

ОСТРВО ЧАЈА, ЗАЧИНА, НАСМЕЈАНИХ И
СРЕЋНИХ ЉУДИ - ШРИ ЛАНКА

СВЕТСКИ ПУТНИЦИ - ТОМИСЛАВ ПЕРКО

22

28

СТУДИРАМ У ИНОСТРАНСТВУ - У СРБИЈИ

СТРАНЦИ У НАШОЈ СТРУЦИ
- МИЛАН ПОПОВИЋ -

31

32

НАЈМЛАЂА ДРЖАВА ОКЕАНИЈЕ
- ВАНУАТУ -

РУРАЛНО СРЦЕ БУКУРЕШТА

34

38

У ПОСЕТИ ГРАДУ ПАРКОВА - ТЕМИШВАР

ЕУРОМЕД КОНГРЕС

40

Пише: Ивана Ђорђевић

„Душане, ја и ноћу док сањам сакупљам камење“, рекао је Јован Цвијић пријатељу са студија, Душану Стојићевићу, неколико месеци после њихове прве научне експедиције. Завршивши другу годину студија географије на Природно-математичком одсеку Велике школе у Београду, у лето 1886. године, два двадесетогодишњака су се запутила у околину Лознице, родно места Јована Цвијића, са идејом да испитају карактеристике и структуру гла овог краја, а у складу са њиховим младалачким заветом – студирати географију ногама, а не у кабинету! За само неколико сати, килограми стена оптеретили су њихове ранчеве. Прве вечери су се ненајављени појавили у селском домаћинству Цвијићевог ујака Пере Аврамовића, који их је примио и угостио. Сажаливши се на два уморна младића, рођак је сутрадан обрадовао младе географе коњем, који ће понети товар ове необичне научне експедиције. Метафорично или не, управо је овако почела животна експедиција младића из од светских релација удаљене Србије, чије ће се име, неколико деценија касније, наћи чак и на улазу у Краљевско географско друштво у Лондону.

Само две године пре необичне и у потпуности на своју руку предузете експедиције, 1844. године, након матуре у београдској гимназији, млади Цвијић се нашао пред наизглед непремостивом препреком – општина Лозница је одбила молбу за стипендирање његових студија медицине у иностранству. Не знајући на који начин би могао да реши овај проблем, за савет се обратио свом гимназијском професору Владимиру Карићу. Професор није хтео ни да чује за колебања овог младића и изливе самосажалења, већ га је директно и са извесном родитељском

наклоношћу посаветовао да не губи време и да одмах упише студије географије на Великој школи у Београду. Исте године, будући географ и оснивач Српског географског друштва уписао је природно-математички смер на поменутом факултету. „Тако је отпочела права животна експедиција током које ће Цвијић најмање три пута преокренути смер светске географске науке“, каже професор емеритус др Стеван Станковић, велики познавалац како дела тако и необичног живота великог научника.

Један од догађаја који на најбољи начин описује немирни и увек радознали дух Јована Цвијића везан је за његов повратак са студија у Србију. По доласку из Беча, устрептао и жељан да што пре ступи на тло родног краја, Цвијић није могао да се скраси и остане у родној кући. Сазнавши да се у источној Србији десио земљотрес, упућује се до Жагубичког врела. Његова мисија – да провери да ли су се услед урушавања плафона пећинских дворана и улегања земљишта створила нова врела и вртаче. Попут ствараоца,

Цвијић није пропустио прилику да хитро и рефлексно реагује на промене изазване тектонским и другим геолошким променама, посматрајући планету или њен део као јединствен, жив, динамичан, вибрирајући организам који је сам по себи, а истовремено није сам за себе.

Чувен је био и његов семинар, који се одржавао једном недељно и на који су долазили представници сродних наука, као и наставници београдских гимназија. Да би усмерио научни рад својих младих сарадника, објавио је пет детаљних упутстава за теренска истраживања становништва и насеља. Што је више путовао, то је више уочавао разлике у етничкој структури, распоређености старих култура, степену просвећености народа, нивоу привредног развојта, типу и положају насеља, типу и изгледу кућа. Није одустајао од путовања и обилазака Балкана чак ни под врло неповољним друштвено-политичким приликама, излажући се непријатностима, па и по живот опасним ситуацијама, посебно у регионима који су још

ЈОВАНА ЦВИЈИЋА

увек били под влашћу Турске и Аустроугарске. Ова путовања на којима се непосредно упознавао са условима живота становништва Балканског полуострва, развила су његову жељу да се бави етнографским, политичко-етнографским, а касније и психо-социјалним питањима.

Оно што је одувек било карактеристично за овог научника јесте његов непосредни однос са природом и народом. Велики познавалац Цвијићевог дела и живота, проф. Станковић, каже да у тадашњој Србији сви они који би на коверти писмо адресирали за професора Јована Цвијића, нису морали да плате поштанску марку, а писмо би са највећом пажњом било доношено Цвијићу у руке. На тај начин, много пре софистицираних комуникационих медија и мрежа, Цвијић је добијао информације, занимљивости и актуелности са терена широм Србије и на поменута места слао екипе младих научника или одлазио сам како би провериогибања тла, забележио промене или открио

и пописао нове терене који због неприступачности нису детаљно истражени.

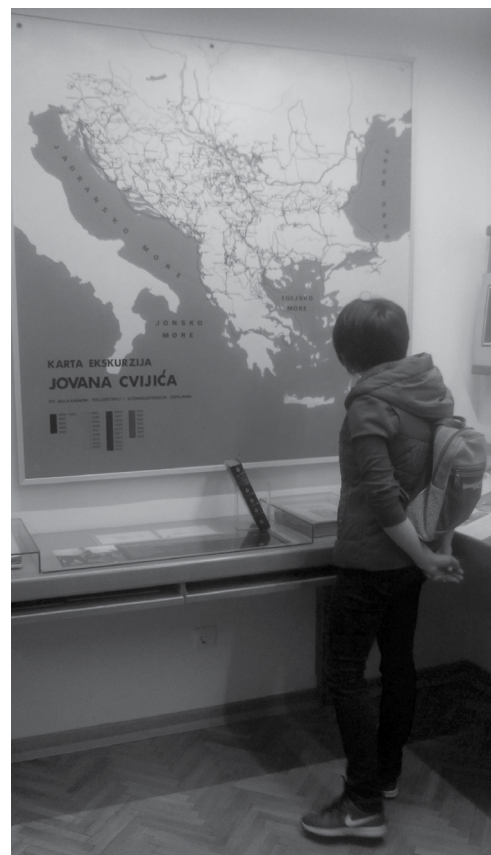
Велики истраживач и путник је, резултате својих необичних научних експедиција, осликао и у амбијенту своје куће. Кућа Јована Цвијића се налази на Копитаревој градини, у више од сто година старом културно-историјском језгру у центру града, а саграђена је 1905. године по нацртима и жељама самог Цвијића. Цвијићева кућа са баштом која се издваја лепотом и ретким биљним врстама још увек одражава дух времена са почетка XX века. Цвијић је, поседујући осећај за уметност и модерно, од Драгутина Инкиострија Медењака наручио израду целокупног ентеријера своје куће, чији је сваки детаљ дизајниран у маниру тада врло популарног стила у Европи, сецесији, која је овде обогачена елементима српске националне примењене уметности. Аутентичан изглед су задржале и салон и соба Цвијићеве супруге Љубице. У преосталом делу Цвијићеве куће постављена је изложба о животу, бројним путовањима и истраживачком раду нашег великог научника.

У кући подигнутој на простору некадашње Митрополијске баште, у којој је Јован Цвијић живео до смрти 1927. године, основан је Меморијални музеј, отворен за посетиоце 1968. године. Од свог оснивања, све до 2015. године, када су почели радови на реконструкцији, музеј није био значајније обнављан. Меморијални музеј Јована Цвијића је од 19. марта 2017. године поново отворен за посетиоце, с обзиром на то да је завршена грађевинска реконструкција и рестаурација зидног сликарства. Исто дана, у част Јована Цвијића, отворена је изложба слика Вељка

Михајловића „Карст“, у подрумском простору адаптираном у галеријски.

Посетиоци музеја се кроз сталну поставку упознају са делом Легата Јована Цвијића, архивским материјалом, фотографијама, личним предметима, предметима ликовне и примењене уметности, дипломама, сертификатима и одликовањима. Две карте језера старе Србије и Македоније, као и карте стручних географских екскурзија, доприносе упознавању научног стваралаштва Јована Цвијића.

Савремени Музеј Јована Цвијића подразумева интерактиван однос са посетиоцима, јер је адаптирање подрумског простора опремом за гостујуће изложбе, предавања, приказивање видео пројекција, одржавање радионица са децом различитог узраста, промоције књига, велико унапређење основне музејске делатности.

Пише: Марко Крстески

У „Цвијићевој књизи“ из 1927. године, Боривоје Ж. Милојевић наводи 22 најважнија рада објављена на нашем језику. Уз наведена два атласа, издвојио је још и Цвијићеве карте: „Карту Србије и Црне Горе“ (из 1897., 1898. и 1911. године) и „Карту Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“ (из 1922. године). Поред наведеног, Боривоје Милојевић скренуо је посебну пажњу на још 55 Цвијићевих картографских прилога који су имали знатан утицај на општи развој картографије на нашим просторима у 20. веку. Карте Јована Цвијића и данас имају велику научну вредност, а биле су узор другим географима и картографима, савременицима и следбеницима, међу којима је и Стеван Бошковић.

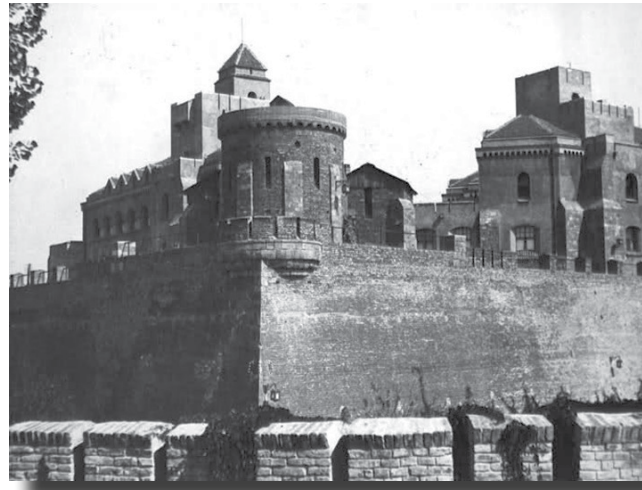
Генерал Стеван П. Бошковић остао је упамћен као једини геодета академик у историји геодезије. Био је и први официр Српске војске са вишим геодетским образовањем. Са радом од скоро 40 година у Институту (од чега 37 као начелник) обележио је две епохе: прву када је од Турака ослобођена Србија успостављала своју државност, али и каснију између два светска рата. Све прве, капиталне и основне геодетске радове (триангулацију, нивелман, астрономска мерења и др.) као и картографске радове, темељно је припремао и пројектовао, а многе и сам директно изводио. У домену увођења мерне технике и инструментарија, био је такође револуционар на нашим просторима. Донео је прве инварске жице у Србију, конструисао нивелманске летве са инварском пантљиком, а по њему је и један теренски инструмент добио назив „Кипрегел Бошковић“.

Рођен је у Зајечару 10. маја 1868. године, а након завршене Војне академије у Београду (19. класа, дипломирао 1889. годи-

не), упућен је 1892. године на седмогодишње школовање у Русију, у Санкт Петербург. Прве две године школовао се на Војнотопографском училишту, а потом на Геодетском одељењу Николајевске генералштабне академије, коју је похађао пет година у Санкт Петербургу (1894 - 1897) и у Пулкову (1897 - 1899.), на Главној астрономској опсерваторији. Иако студент, био је чак задужен за неке Пулкове међународне пројекте, укључујући испитивање првих „инвар жица“. Његови професори су га предложили за члана Руског Астрономског и Руског Географског Друштва, и то су прва два научна друштва која га прихватају као пуноправног члана.

Године 1899. вратио се у Србију где је именован за професора геодезије на Вишој Школи Војне академије, где остаје до пензионисања. Од 1899. године је био такође задужен за војно-геодетски рад, прво као шеф Тригонометријске дивизије Географског одељења Генералштаба Војске Србије, а затим, од 1900. године, као шеф целог Одељења.

Током боравка у Пулкову израдио је пројекат тригонометријске мреже и програм астрономских радова, срачунао ефемериде парова звезда, потребне за одређивање времена и географске ширине. Научна димензија коју је дао Бошковић, посебно се огледа у делу који се односи на астрономске радове, захваљујући којима је Србија постала прва земља у свету у којој се приступило изучавању облика геоида на читавој државној територији. Непосредан повод за овај, у то доба прворазредни научни задатак, био је потреба утврђивања порекла и узрока неслагања руских и аустроугарских геодетских радова, изврше-

них у другој половини 19. века, до којих се долазило управо дуж српске територије. Астрономска мерења која је Бошковић планирао имала су за циљ одређивање скретања вертикала, а на основу њих и облика геоида на територији Србије.

Картографија се на нашим просторима на крају 19. и у првој половини 20. века развијала у складу са ратним сукобима који су били учестали. Непосредно пред Балканске ратове, Географско одељење, са Стеваном Бошковићем, новим начелником од 1900. године и претходно школованим официром у Санкт Петербургу, израдило је „Топографску карту Старе Србије и Македоније“ размера 1:150 000 у пет боја. Одељење је прикупило географске, топографске, геодетске, статистичке и друге податке, тако да је српска војска ушла у рат снабдевена најнужнијим оперативним картама и материјалом.

У новој држави, априла 1920. године, формиран је Географски институт (од 1923. године познат као ВГИ) од припадника Географског одељења Српског генералштаба, попуњен кадровима који су се школовали на Бечком институту и официрима руског корпуса војних топографа. Под руководством генерала Стевана Бошковића, Институт је започео своје активности са много развије-

ним садржајима, усвајајући за то доба најсавременије методе рада и научну обраду података. Посебно се издваја Бошковићева „Карта Краљевине Југославије и суседних покрајина“, размера 1:1000000, која је конструисана у више издања.

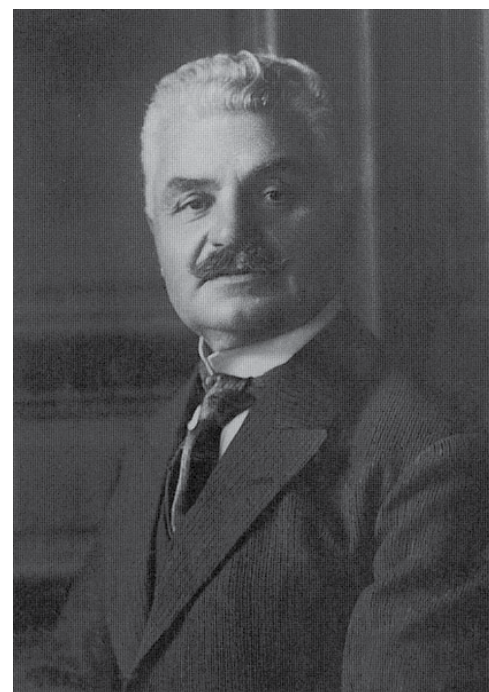
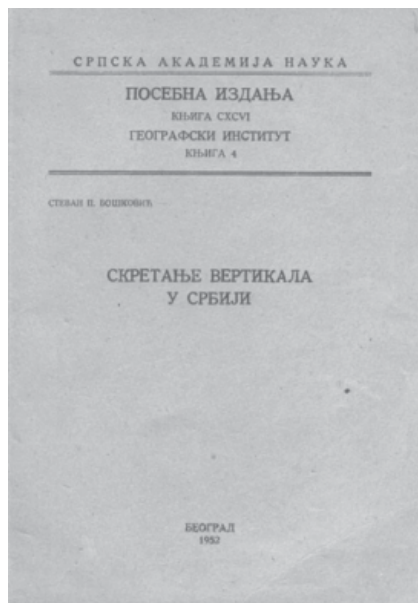
Мрежу у Србији повезао је 1904. године са Аустро-Угарском триангулационом мрежом интегришући је тако у Европске геодетске радове. Паралелно је развио прецизно поравнавање Краљевине Србије, коју је 1905. такође повезао са Аустро-Угарском нивелном мрежом, чинећи висинске системе везане за средњи ниво Јадранског мора. Наредне 1906. предузео је прецизно топографско истраживање на скали од 1:25 000. Са избијањем два Балканска рата, а затим и Првог светског рата, Бошковићеве Одељење радило је неуморно да задовољи ратне потребе, како у вези са повлачењем војске, тако и након што је премештен на Крф, и касније у околини Солуна, где је радио и за потребе савезника.

За потпуну обраду наведених мерења обављених након Првог светског рата, Бошковић је ангажовао руске геодетске oficире који су, бежећи пред Октобарском револуцијом, захваљујући својој бројности и стручности, чинили окосницу свих радова Института ВГИ непосредно након рата. Прве резултате из 1923. године, Бошковић је приказао у предавању о радовима Института, одржаном у Српском географском друштву. На конгресу Међународне геодетске и геофизичке Уније (МГТУ), одржаном у Прагу 1927. године дао је потпун и детаљан приказ геоида Србије, са резимеом на француском језику. Нажалост, текст је објављен тек 12 година касније, у оквиру извештаја МГТУ за конгрес у Вашингтону. Приказ резултата Бошковић је дао 1952. године

у књизи „Скретање вертикала у Србији“, у издању Српске академије наука.

На заједничком конгресу МГТУ-а и Међународне астрономске уније, одржаном у Риму 1922. године, покренута је иницијатива за организовање међународног пројекта симултаног одређивања дужина. Дефинитивна обрада опажања свих 40 опсерваторија извршена је у Паризу, и обраду је издала Међународна комисија за географске дужине, према којима географска дужина опсерваторије ВГИ у односу на Гринич, за епоху октобар-новембар 1926. године, износи 1 h 21 m 47 s.

На скупштини у Риму, такође је предложио заједничко мерење дуж меридијанског лука, од Арктичког океана до Средоземног мора продуженог до Африке и касније је председавао одговарајућом комисијом, основаном на скупштини у Мадриду 1924. године. Иницирао је мерења дуж 22. меридијана и 45. паралеле, и председавао одговарајућом комисијом. На пет скупштина МГТУ (од Мадрида 1924. до Едимбурга 1936.), био је председник 14 комисија, секретар једног и члан 12.

Повукао се 1937. године на свој 70-ти рођендан, али је наставио са радом и активностима. Посветио се раду у Српској академији наука и уметности. Потреба израде великог комплексног атласа земље, који се у картографској литератури дефинише као национални атлас, била је сазрела уочи Другог светског рата у Академији наука. После Другог светског рата само је Бошковић настојао да припреми подлогу за такав атлас, али је од целокупног материјала успео да објави само једну опште-географску карту размера 1:500 000.

После рата, писао је и објављивао неколико књига и радова, и помогао је у реконструкцији неких националних научних институција и друштава. Од 1947. године, био је активан члан у Географском институту „Јован Цвијић“. Стеван П. Бошковић, објавио је бројне књиге и радове у области геодезије, астрономије, геофизике и географије. Аутор је бројних географских карата. Био је ожењен са Надеждом Степанов из Петрограда, и имао је две ћерке, Ану и Наталију. Умро је у Београду 9. маја 1957. године.

Пише: Маријана Кузмановић (АСАК)

Амфитеатар у природи – Буронов понор представља један од најдужих понора у Србији. У току истраживања Ђердапских тераса, Јован Цвијић, је давне 1927. године, први уочио и помињао поноре на површи Мироча. Ове године сам имала прилику да кренем његовим стопама и као члан експедиције спелеолошког клуба АСАК, будем један од првих географа који ће имати прилику да открије до сада неистражене тајне ове пећине.

Нашу експедицију започели смо у петак, 15. априла, при чему нам је од Београда до Мироча било потребно нешто више од три сата вожње. Непосредно пре нашег доласка у камп, домаћини из околних насеља су нас љубазно угостили и омогућили да нам боравак буде пријатан. Циљ саме експедиције био је мерење температуре, CO_2 проводљивости и узимање узорка воде на местима где се она појављује унутар Буроновог понора.

Наредног дана спелеолози су били спремни. Улазак у пећину организован је са две екипе од по четири члана. Циљ прве екипе био је опремање објекта - постављање сидришта, ужарије и осигурања. Циљ друге екипе, међу чијим члановима сам била и ја, био је мерење које до сада никада није одрађено за овај локалитет.

Буронов понор се налази на планини Мироч и представља најнизводнији у низу понора дуж западног контакта. Горњи део понора, при самом уласку, назива се Стаза слонова, а име је до-

била по томе што спелеолози при проласку кроз њу морају да пузе, при чему изгледају као колона слонова. Ова стаза је дуга око 400 m и скоро је до таванице испуњена кластичним седиментима, па је пролазак кроз њу могућ само пузањем. У таваници се запажају бројни облици везани за фреатско порекло.

Споредни канал Рио Браво је, претпоставља се, фосилна притока из правца узводних понора. Доњи делови пећине - Рио Негро и Мамутов канал, укупне

је горњи део толико висок да спелеолози са правом кажу да јој се „не види плафон“. После ове дворане следи спуштање кроз блокове после чега се наилази на велики канал са језерима и активним током. Ова језера, при самом дну Буроновог понора, већ годинама представљају мистерију за многе спелеологе. Прво језеро се прелази чамцем, док је једини начин да пређете друго језеро - да се поквасите до главе!

Време потребно да уђемо у објекат, извршимо мерења и

дужине преко 1500 m, садрже трагове сезонског протицања великих количина воде. Мамутов канал је добио име по томе што је у њему пронађен мамутов зуб и за сада је ово једини пронађен фосил у овој пећини.

Један од најлепших и величанствених делова пећине, по мом мишљењу, јесте Саломна дворана, настала обурвавањем материјала са таванице при чему

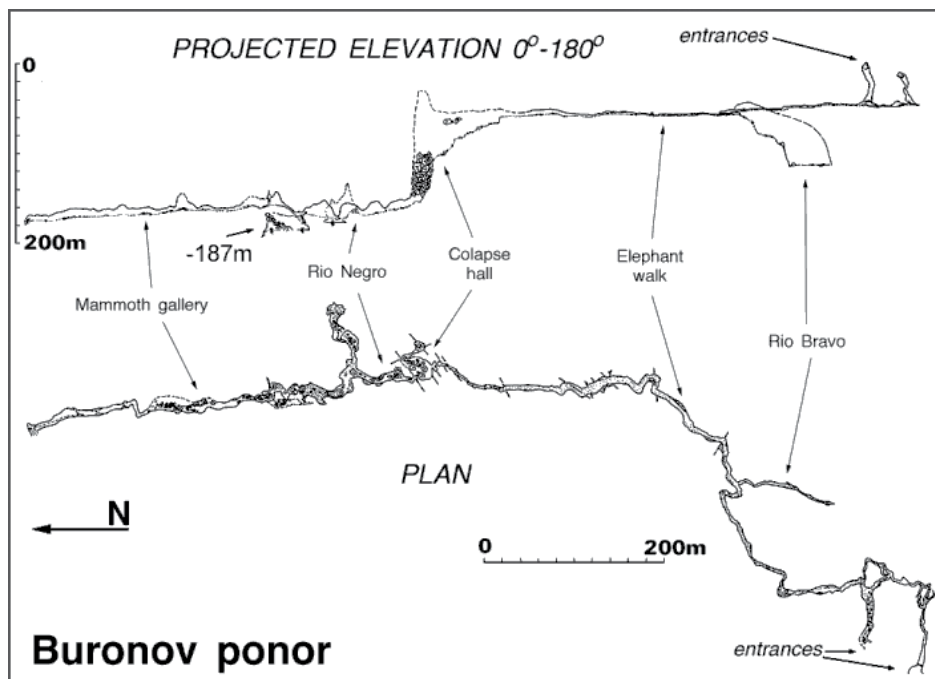
изађемо било је 12 сати. Будући да је просечна температура овог објекта 10^0 C, боравак овде нам није уопште био лак. Разлог проучавања CO_2 у пећинама је тај што у научном свету и даље постоје многе недоумице у вези са количином и колебањем нивоа CO_2 у води и ваздуху спелеолошких објеката, као и правилностима распрострањења. То је био разлог да температуру и CO_2 меримо на детаљно одабра-

У ДУБИНИ ЗЕМЉЕ - БУРОНОВ ПОНОР

ним местима као што су: уски пролази, места где је таваница ниска и нема протока ваздуха (сифони), као и места на којима се јавља биогени материјал (трулеж, лишће, грање, гљиве...). Мерење проводљивости и узимања узорака воде била су малобројна и могућа само на местима где смо наишли на воду, будући да је у овом делу године понор био прилично сув (водом се испуни периодично).

На жалост или на срећу услед недостатка воде - из понора смо изашли изненађујуће суви, али веома исцрпљени и помало промрзли. После дваест сати проведених у пећини окупили смо се око ватре у кампу и честитали једни другима на успешном подухвату. Након прича о пузању, прашина, блату, преуским каналима, дугачким вертикалама и исцрпљености многи од вас ће

се запитати - зашто неко жели бити спелеолог? Једини одговор који вам на то могу дати је да су пећине само једне од места на планети где, док седите стотина-

ма метара испод земље и гледате у плафон велике дворане, са сигурношћу можете тврдити: „Природа ће увек наћи начин да вам покаже колико сте мали“!

Пише: Тамара Бјелогрић

Поздрав са југа! Нисмо се дружили у претходном броју, али сада смо ту и водим вас у мало другачији обилазак него раније. Да ли сте спремни да сазнате нешто ново, да упознате Македонију из неког другог угла?

Знам да су асоцијације различите, када поменем ову малу државу и да то можда није држава коју бисте желели да посетите, јер шта је то што Македонија има. Бисере, Македонија има много бисера, потрудићу се да издвојим оно мање познато и више занимљиво. Пре свега направимо осврт на то шта све носи назив Македонија: суверена држава у Европи, историјски регион на југу Балкана, грчка провинција, независно краљевство у антици и провинција коју су основали Римљани. Када се прошећамо кроз векове, можемо стати на прву станицу, Велес. Град кроз који протиче много пута опевани Вардар, окосница која Македонију спаја са севером и југом. Први пут се спомиње под називом *Vila Zora*, затим мења назив *Тутурли* за време Отоманске империје, а данашњи назив потиче од словенске речи *велес* која значи „у шуми“, јер су ово подручје окруживале шуме. У близини Велеса налази се најзначајније археолошко налазиште у Македонији, Стоби (Слика 1). Налази се на ушћу Црне реке у Вардар, на главном путу који је од Дунава водио ка Егејском

мору, што је допринело развоју овог локалитета, који је постао важан трговачки и стратешки центар током античког периода.

И од југа има јужније. Сигурна сам да знате где смо се запутили - одредиште је највећи бисер Македоније, Охридско језеро. Положили сте хидрологију па нећу причати о хидрографским карактеристикама, знате да их има доста, а ми морамо још много тога да видимо. Да, сада се већ види као на длану македонско море, знам да одузима дах и мени је... Први град кроз који пролазимо је Струга, на реци Црни Дрим, ви се присетите шта је то занимљиво везано за ову реку, а ја ћу вам касније помоћи. Не одвајамо се од Охридског језера и пратимо га у стопу, јер следећи град на његовој обали је Охрид (Слика 2). Интересантно је име, које је настало од речи *хрид* што значи „брдо“. Кажу да на брдима у околини постоји 365 цркава, за сваки дан у години по једна, ми то нећемо проверавати, вероваћемо на реч мештанима. За Охрид је важан и цар Самуило који је владао у 10. веку. Његова тврђава се налази на највишем брду у граду и види се практич-

но са сваког дела језера. Да бисмо могли да наставимо ово путовање неопходно је да се упознамо са заштитницима језера, који су везани за појаву хришћанства на овом простору. Први монах био је *Свети Наум*, а ученици који су проповедали хришћанство су били *Тирило* и *Методије*, први словенски епископ био је *Свети Климент*. Ова света четворка су заштитни знаци Охрида и свакако света места која треба посетити.

Издвојићу манастир Свети Наум (Слика 3), која се налази на тремеђи Македоније, Грчке и Албаније, у склопу Националног парка Галичица. У непосредној близини налазе се извори Црног Дрима, који представљају популарну излетничку дестинацију. Они се састоје од 30 подводних и 15 површинских извора. Овај призор је нешто што никако не смеће пропустити, возња чамцем у кристално чистој води Црног Дрима, на сваких неколико метара можете видети мехуриће, места где се налазе подводни извори. Вода је толико чиста и прозирна да немате утисак да је дубока до 4 m. Немојте да се устручавате, слободно спустите руку и попијте воду, јер у близини нема извора загађења. Ово је права оаза мира. Изолована од буке, изолована од фабрика, аутомобила. Ту сте само ви и при-

рода. Завршава се и ова етапа, поздравља нас Црни Дрим који нас је поново довео до Охрида. Интересантно је што ћете на ушћу видети и осетити разлику у боји и температури воде, ове две воде су се спојиле на неко време, до Струге, одакле Црни Дрим наставља својим путем.

Знам да можда не бисте хтели, али морамо се посветити и геоморфологији у наставку путовања. Мењамо страну света и идемо у Источну Македонију, која крије право мало благо, слобо познате Камене Куклице (Слика 4). Да појасним куклице су у преводу „луткице“. Овај природни феномен налази се у општини Кратово, на десној страни долине Криве реке, на 420 метара надморске висине. Камене лутке је пре свега тешко пронаћи, јер нема путоказа који

би вам помогли, али зато су ту мештани који су по природи веома причљиви и радо ће вам помоћи. Напокон смо пронашли оно што смо тражили, наизглед запуштен и туристички недовољно уређен локалитет који поседује велики

потенцијал. Дочекује нас величанствен приказор камених пирамида (знате јако добро како оне настају). Комбинација андезита и туфова се побринула за изглед овог природног феномена. Заштићени туфови остају да вире као стубови и пирамиде за коју се везује легенда која је иста као и прича везана за Ђавољу Варош. Земљане пирамиде или камене лутке, широм света представљају ретку појаву. За њихов настанак потребни су посебни геолошки, геоморфолошки, климатски и вегетациони услови и због тога имају посебан значај и представљају природно добро. У наставку пута пратимо Криву реку и у складу са називом реке стижемо до Криве Паланке, малог града у близини којег се налази најсвештије место у Македонији.

Манастир Јоаким Осоговски (Слика 5) се налази у непосредној близини граничног прелаза ка Бугарској на падинама Осоговских планина. Подигнут је на месту пећине у којој се молио Свети Јоаким Осоговски, више пута је трпео оштећења, а обнављан је и од стране српских владара Немањића, посебно краља Милутина и Стефана Дечанског.

Упознали смо Македонију из неког другог, бољег угла и није имало потребе да спомињемо Александра Македонског, као централну личност, јер нећемо улазити у те грчко-македонске спорове. Ова земља има толико лепих и аутентичних локалитета али и песама, па ћемо је уз песму и напустити, уз добро познату Биљану и њено бело платно.

Поздрављам вас до неког наредног истраживачког путовања!

Пише: Даница Шантић

Зашто баш Малта? Шта ћеш тамо? Нека конференција, опет? Хиљаду питања, а само један одговор: ја желим на Малту! Предосећај да је ово путовање другачије од осталих није ме преварио, али да је толико другачије...нисам могла ни да замислим. Кренимо редом. Али којим редом? Тамо НЕМА реда и то је једна од карактеристика овог острва. Величине острва Тасос, број становника мало већи од Новог Сада, највиша надморска висина 253 m, река нема, од биљака доминирају кактуси и понеко дрво, а једине преостале домаће животиње су пас и мачка. И ту се завршава основна географска анализа и почиње прича о једној предивној земљи на Медитерану, источно од Туниса, северно од Либије и јужно од Италије.

Када је авион једног фебруарског поподнева додирнуо тло Малте, у ваздуху се осетило нешто другачије. У даљини су се виделе куће боје Сахаре, а из истог правца је дувао неки врућ ветар. Који народ на свету аеродром зове Ајрупорт? Где још постоји острво које се зове Гозо? Не, не Гонзо је лик из чувене серије Мапет Шоу. Али ово је Гозо, острво које поред Малте и Комина чини највећи

део малтешког архипелага. Или на малтешком језику GĦAWDEX. Када смо већ код придева малтешки, одмах се јавља асоцијација Малтешки витезови, Малтешки соко... Дуга и чудна историја. Археолошки остаци првих људских насеобина који су под заштитом UNESCO-а, старији су и од египатских пирамида и енглеског Stonehenge-а и сведоче о дугој историји насељавања. Крсташи на челу са Јованом Крститељем су део јединствене историје овог острва, која му даје особеност и дозу мистичности. Из тог периода датирају тврђаве и импозантне цркве. Енглеска власт је Малти дала европски печат и стари, класични енглески језик (Знате ли шта је rest room? Не, није соба за одмор, проверите у речнику). На Малти је боравио и Наполеон, додуше свега неколико дана, али сасвим довољно да у центру Валете постоји спомен обележје. И то је једини назив који се на Малти лако памти - Ла Валета, главни град, са

свега неколико хиљада становника. Највећи град на Малти је Биркиркара са 22.000 становника. Град...хм...без центра града, само куће, свуда, а њихов низ се протеже све до Валете. Остали називи...као да сте у „Ратовима звезда“. Малтешки језик је спој италијанског, француског, арапског, енглеског, користе алфавет, и то највише слова w, y, x, а веома заступљено је и слово Ғ. Па тако постоје насеља (за почетак нешто лако) – Rħal Gdid, Ir-Rabat, Ħad-Dingħi, Ħaḡ-Ḷabar (а онда нешто мало компликованије) IX-Xgħajra, Ħal Għaxaq, San Pawl in Baħr, Ķirkewwa. И сад ви запамтите у које место треба да идете или пак покушајте да га изговорите. На страну то што је негде нормално за нас географе да је Рабат у Мароку, а Викторија (највеће место на Гозу) у Аустралији, што називи појединих места подсећају на називе градова у Кини. Веровали или не, најбољи начин за обилазак острва, а да не морате неке да објашњавате где желите да идете, јесте градски превоз. Невероватно организован, са нестварним бројем линија (и запослених) и који иде на време (малтешко поимање времена и интервала између полазака). Кад смо већ код саобраћаја, једну

веома важну ствар заборавих да напоменем, а тиче се дела приче: *како преживети на Малти*. Одговор не прејудицира опасну државу, висок степен криминала, лошу храну, неисправну воду за пиће, ксенофобију због великог броја миграната. Не, ништа од тога, већ једну једину, на изглед просту ствар: тамо се вози као у Енглеској. Дакле, лево је десно и десно је лево и сваки прелазак улице јесте својеврсна борба за живот. Једноставно, увек погледате на погрешну страну, што може имати, признаћете, фаталне последице. И кад год помислите да ће аутобус, који се (успешно) пробија кроз најуже улице на свету, скренути на једну, он оде на другу страну, тако да вам се у том тренутку душа некако растаје од тела, глава иде на једну, вама логичну, а овде потпуно нелогичну, а тело на другу страну. И тако данима.

И где сам стала у овој причи? Не знам, али идемо даље. Таква је Малта: непредвидива, инспиративна, неукроћена. Клифови. Заиста нешто предивно и очаравајуће. На јужној обали острва која гледа ка афричком копну, у игри мора и копна настали су абразивни облици рељефа – клифови, висине преко 200 m. Најпознатији су они који се налазе у близини места Дингли.

Идеално место за посматрање зораска сунца и место где вам поглед одлута далеко, све до обала Африке. И опет једно изненађење: Малтежани долазе на клифове, али остају у својим аутомобилима, читају књиге, телефонирају или једноставно међусобно разговарају. Али у аутомобилима, затвореним, а несвакидашња природа се гледа кроз прозоре истих. А роштиљање на овом острву изгледа овако: дођете на неки већи паркинг у унутрашњости острва, најчешће у близини стадиона Такали (познаваоцима фудбала познато место сусрета дивова: репрезентација Малте и Србије) и тик уз ауто распалите ватру и окупите друштво. Уживанција. Из оба наведена случаја могао би се извући закључак да су Малтежани велики љубитељи својих четвороточкаша. А острво створено за шетњу, бар за туристе, којих у летњим месецима има неколико пута више него сталних становника.

прозор или Tiegħ tad Dwejra (не покушавајте) симбол државе, место где је снимана серија „Игра престола“ и један од најлепших призора на Медитерану, био је 28 метара висока кречњачка стена у облику лука. Толико импресиван приказ да не памтим место где сам више фотографија направила, а ниједна није могла ни приближно да дочара његову лепоту. На жалост, само месец дана након мог боравка јака олуја је заувек уништила симбол Малте, али и целог Медитерана.

Малта је држава коју треба видети и којој ћу се сасвим сигурно вратити. То је једно од ретких места на свету где на сваком кораку имате обавештења о томе шта не смете да радите, где на капији можете видети назив „Beware of the Lion“, где постоји брзина „Dead slow“, где је национални специјалитет зец, а нема зечева, где има само пар (правих) плажа, а туристи из целог света (читај Енглези и Немци) долазе лети да се купају, где постоји чувено село морнара Попаја, где постоји ко-катедрала и про-катедрала (не умем баш да објасним значења истих), где се можете дивити делима чувеног Каравађа. Малта је много више од свега овога што сам навела. Малта је једноставно део раја на југу Европе.

Пишу: Ведран Живановић и Александар Ковјанић

Звучи необично, али на Шри Ланку смо дошли „сасвим случајно“. Ово путовање није било једно од дуго прижељкиваних нити планираних, а сигуран сам и да нико од нас није ни размишљао о томе да би једног дана могао да се нађе баш на овом острву. Неочекивано ниска цена авионског превоза, авантуристички дух, љубав према путовању и изазов осећаја неизвесности приликом пута у непознато, утицали су на то да у току два дана нас једанаесторо резервише себи седиште у авиону на релацији Београд – Коломбо. Месец и по

дана, од тренутка куповине карата до почетка путовања, протекло је у готово свакодневном читању путописа, искустава, коментара, разних чланака у часописима, отварању свих интернет сајтова о овој земљи, изучавању њене географије, историје, културе, религије, цивилизације... Одмах по слетању на аеродром у Коломбу, схватили смо да за овакву врсту путовања човек никада не може бити, нити треба да буде 100% спреман, јер је тренутак оно што чини живот посебним.

Приликом изласка из авиона имали смо осећај као да улазимо у рерну, или сауну, иако је било пола пет ујутру, а сунце стотинама километара испод хоризонта. Први наши домаћини били су изузетно влажан, топао и спаран тропски ваздух и крајње необично обучена цариница (у сандалама и сарију – народној ношњи, која се у готово свим јавним предузећима користи као службена униформа). Поред царинице, добродошлицу вам жели и плава табла на аеродромском терминалу на којој пише да је за поседовање дроге законом предвиђена смртна казна.

План и програм путовања осмислили смо у Београду и трудили смо се да тај план и спроведемо у дело. Међутим, каква би то авантура била, уколико бисмо се нон-стоп кретали по искључиво унапред утврђеним путањама. Наша прва дестинација била је Анурадапура, стари град у централном делу северне провинције, на 270 km удаљености од Коломба. За Синхалезе, већински и најстарији народ на Шри Ланци, Анурадапура има непроцењив историјски, културни и духовни значај. У историјском смислу она је њихов Стари Рас, а у духовном Косово и Метохија.

На 270 km дуго путовање упутили смо се возом, што само по себи представља својеврсну авантуру. Возови у Шри Ланци су изненађујуће тачни, јефтини и уредни. Поред тога, за наше стандарде постижу завидне брзине, при чему се улазна врата на вагонима никада не затварају. Прва од ствари која привлачи пажњу јесте изузетно неравна пруга, толико неравна да вагони одскачу од осовине чак и до пола метра. Простор између вагона због тога неодољиво подсећа на трамболину и најзанимљивији је део воза. На свакој станици укрца се по неколико локалних становника, који продају домаћу храну и напитке. Њихова одећа је изузетно необичног изгледа. Уместо шорца, или панталона, око струка увијају белу тканину, која им виси до стопала и изгледом подсећа на завесу или столњак. У изобиљу зеленила, густих трава и тропских кишних шума, кад – кад се нађе и по које село, које вас својим изгледом убеди да сте се вратили макар пет векова уназад. Већина сеоских кућа је изграђена од меког, трошног материјала.

Сусрет са власницима смештаја у Анурадапури одш-

кринуо нам је врата искрене, добре, топле, љубазне, ведре и насмејане душе становника острва. Прво смо помислили да су само наши домаћини необично љубазни. Међутим, две недеље на Шри Ланци биле су и више него довољне да осетимо, за нас необјашњиво стање духа које влада острвом. Где се налази неисцрпни извор неуморне ведрине, љубазности, искрености и насмејаности готово сваког човека на острву, нисмо успели да сазнамо, иако смо несвакидашњу добродушност осећали на сваком кораку.

Анурадапура је била прва престоница Синхалеза, чије је краљевство формирано још у 3. веку пре нове ере. Између осталог, у колективној свести становника острва, овај град је уткан и због чињенице да је преко њега на Шри Ланку доспео и будизам. Стари град је под заштитом УНЕСКО-а и представља саставни део тзв. Културног троугла: Анурадапура – Полунарува – Сигирија. Ми смо имали невероватну срећу, дошли смо да обиђемо стари град баш на дан великог верског празника, када се у читавом храму одвијају различити верски обреди. Комплексом старог града доминира стари храм у облику огромне беле куполе, високе 50 m.

У овом граду смо се по први пут сусрели и са домаћом кухињом. Националном кухињом доминира, наравно пиринач, обиље поврћа и зачина, а карактерише је, за наше стандарде, недовољна количина меса. Занимљиво је то да готово не постоји могућност да поједете нешто што није љуто. После одређеног времена стекне се утисак да на острву не постоји опција – оброк без љутих зачина. Прва необичност која у ресторанима пара очи, поред (не)хи-

гијене, јесте чињеница да већина мештана једе рукама!? Када нам је први пут стигло главно јело, схватили смо о чему се ради. У смеси пиринча, поврћа и зачина, ситно исецкано месо се не одваја од костију, што употребу прибора чини немогућом. Прва два дана смо вечерали сир који смо купили у апотеци!? У недостатку квалитетније хране за вечеру и доручак често смо јели воће.

У периоду од 1986. до 2009. године, Шри Ланком је харао грађански рат. Највећа национална мањина на острву су Тамилци, народ хиндуистичке вероисповести, који чини око 17% укупног становништва. Борба за аутономију и отцепљење северног дела земље, у којем они представљају већину, водила се више од три деценије. Символ ратова и страдања је град Џафна – трећи по величини град на острву. Иако су сукоби окончани пре осам година, на путу за Џафну мирис рата као да лебди у ваздуху. На сваких 20-ак минута војне поред пута се налази по нека касарна или војна база. Сам град одише изузетним сиромаштвом. Као антитеза материјалном растројству и сиромаштву, стоји горе поменути дух ведрине, осмеха и љубазности мештана. Непрекидни погледи и искрени осмеси упућени нама, учинили су да се у појединим тренуцима осетимо као путујући циркус. Појединци су се чак и фотографисали с нама, стварајући утисак да никада до сада нису видели „беле људе“. Градом доминирају грађевине из колонијалног периода: библиотека, градска кућа, железничка станица, торањ са часовником и тврђава коју су саградиле Холанђани у 17. веку. Златни хиндуистички храмови представљају врхунац тамилске уметности. На зидовима огромних храмова приказано је мноштво

Хинду богова, а највиши делови храма на којима се налази безброј фигура, знакова и симбола хиндуизма представљају право ремек дело вајарства. У Џафни се нисмо служили домаћом кухињом. После призора човека који у кухињи ресторана пере салату у бурету у које је уронио и читав свој торзо, схватили смо да нисмо довољно храбри да се упустимо баш у сваку авантуру. Та сцена провлачила нам се кроз мисли цео дан, због чега смо били индиректно „приморани“ да посетимо један од светских „fast-food“ ланаца.

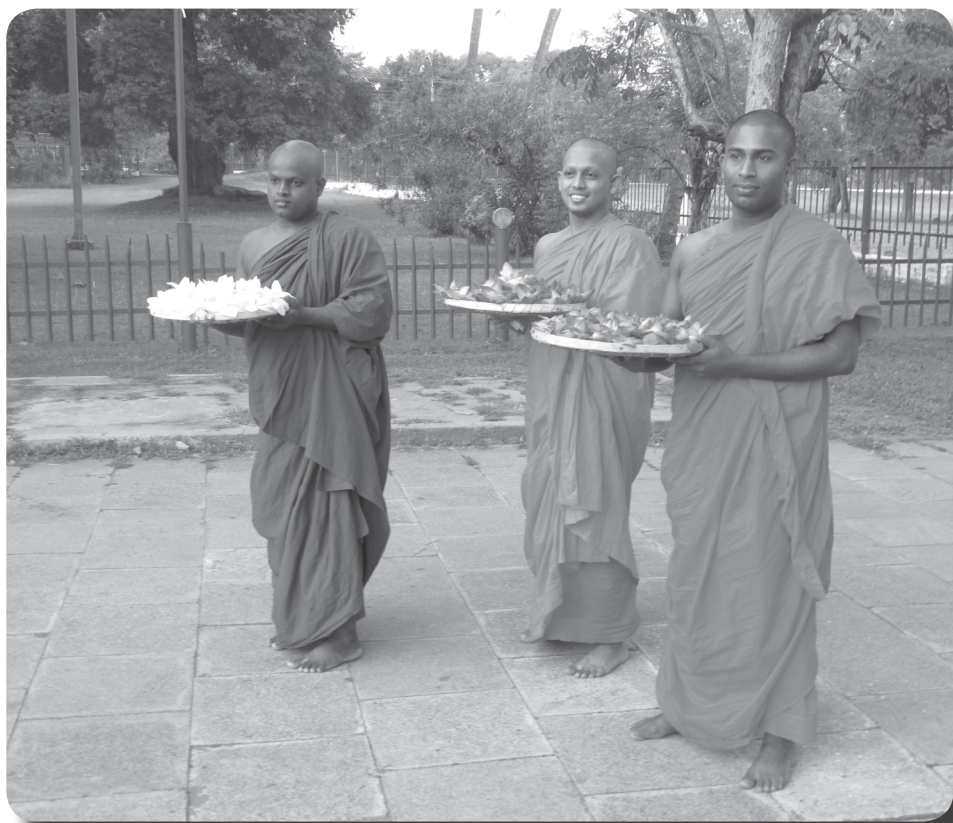
На путу до Кендија зауставили смо се на неколико часова у правом тропском рају. Сигирија, друго теме „Културног троугла“, је велика монолитна стена, која се као песница пробија кроз

густу тропску кишну шуму и диже 200 m у вис. Сигирија је један од симбола Шри Ланке и старог краљевства које је овим просторима владало од 3. до 5. века нове ере. На врху стене налазио се неосвојиви град, до којег се туристи пењу газећи 1500 степеника. Подножје монолитног стенског блока опасно је хиљаду и по година старим царским баштама, које

спадају међу најстарије очуване на простору Југоисточне Азије. Посебно очаравајуће делује поглед на њих са врха Сигирије, где се уочава права комбинација уметности градње, архитектуре и геометрије. Симетрија и пространство паркова и башта остављају без даха. На путу до врха друштво су нам правили макаки мајмуни. Иако је ово њихов терен, понашање им ни мало није домаћинско. Њихова жеља за храном је несхватљива, посебно после „напада“ једног од њих на ранац нашег члана геодружине, у коме се налазио кикирики. Од похлепе је занимљивије што велику већину хране коју „добију“ од туриста не поједу одмах, већ је складиште у шупљинама вилице.

Од Сигирије, до Кендија путовали смо минибусом. Друмски саобраћај на острву занимљивији је од сваког забавног парка. На Шри Ланци се вози левом страном, а начин вожње посебно је интересантан. Иако звучи немогуће, локално становништво користи 130% ширине коловоза. Такође, како смо приметили, најфреквентнија је „средња“ трака. Возач се при-

Недалеко од Кендија је сиротиште слонова Пинавела. Овде је збринуто на десетине слонова. Туристима је најзанимљивије да виде како их хране и одводе на купање у оближњој реци. Међутим, слонови су у оковима и као дресирани, тачно знају шта треба да раде и куда да се крећу. Иза приче о доброчинству се крије велика зарада јер ово место ретко који туриста заобилази.

После четири дана у Кендију и околини пред нама је био пут у правцу југа, према следећој атракцији – Адамовом врху. Дуга

ликом обилажења креће средином пута, док се возила која обилази и која му иду у сусрет склањају са асфалтираног дела коловоза чак до 1 m. Мало је аутомобила, на путевима се најчешће може видети тук-тук. То је необично мало возило у ком се иза возача може сместити још двоје, троје путника (нешто као моторизована рикша). Кенди је други град по величини. Развио се у малој котлини у брдовитом средишту острва. Представља културни центар државе. Градско језгро је окружено стрмим брдима, која су упркос стрмом терену густо насељена. Центар града и најзначајније зграде, културно-историјски и верски објекти смештени су око мањег вештачког језера. Бројни су будистички храмови и Будине статуе. Најзначајнији је храм Будиног зуба (16. век) који се налази на самој обали језера. У њему се чува Будин зуб који је велика реликвија за будисте. Храм је на УНЕСКО листи, па га поред верника посећује и велики

број туриста. На врху једног од брда је Будина статуа висине 27 m. Са ње се пружа панорамски поглед на читав град и околину. У граду се налазе хришћанске цркве, џамије и хинду храмови. Културна разноликост овог дела Шри Ланке се може упознати кроз Кенди плес, који представља сплет народних игара.

ноћна возња по брдско-планинским врлетима острва није нам дала да дремнемо и да се одморимо пред следећи изазов. Тек по пристизању у планинско село одакле почиње успон, успели смо да ухватимо кратак сан. Адамов врх или Шри Пада (у преводу Свети Отисак) је света планина Шри Ланке и врх карактеристичног купастог обли-

ка. Са надморском висином од 2 243 m други је највиши врх после Пидуруталагале (2 524 m). У будизму постоји веровање да се са овог врха Буда отиснуо са земље на небеса. На врху постоји једно удубљење у стени за које верују да је отисак Будиног стопала. Због тога је на самом врху подигнут манастир, који је постао место великог ходочашћа. План је био да се до врха пењемо током ноћи, јер смо читали да је чекање изласка сунца невероватан доживљај. Мислили смо да ћемо бити међу реткима који ће у ово доба кренути ка врху, али је река људи показала да смо били у заблуди. На ноћну шетњу преко 5 500 стрмих степеника упутило се и старо и младо. И тако је тамо сваке вечери! Како је ово пењање за нашу екипу представљало огроман напор са запањеношћу смо посматрали старце са штакама и децу. После трочасовног пењања стискали смо се међу верницима и туристима у манастирском комплексу и скоро стојећи заспали од умора. Нешто пре 6 сати почело је да свиће. По изласку сунца одвијао се верски обред уз молитву.

Изморени, у раним јутарњим часовима, са Адамовог врха упутили смо се у Нуvara Елију. Нестварна лепота предела оставља утисак раја на Земљи. Јарко зелене плантаже чаја не могу се сагледати ни са висина птичијег лета, па стога ни мало не чуди због чега су Британци баш овај крај изабрали за своју резиденцију на острву. Алиас за овај

градић који је сакривен на око 1800 m н.в. је „Мали Лондон“, јер својом архитектуром неодољиво подсећа на Британију. У тропским ширинама, више надморске висине људским плућима служе као сламка спаса. После седам дана „гушења“ на ужареном ваздуху, коначно смо могли да дишемо. Велику већину радника на плантажама чаја чине Тамили,

који су баш из овог разлога и доведени у централни део Шри Ланке у 5. веку н.е.. Вишевековни суживот учинио је да у региону Нуvara Елије ова два народа живе у миру. Поред природе, туристе очарава и чињеница да се сав чај ручно бере. На Шри Ланци расте црни, зелени и бели чај. Овај последњи се прави од стабла биљке и изузетно је скуп. Мешавином ове основне три врсте чаја добијају се различити укуси. У лепоти зеленила сакривено је и неколико водопада. Водопад Рамбукана, са 108 m висине оставља утисак страхопоштовања према природи, а тек је десети по висини у Шри Ланци.

После деветодневног обиласка континенталног дела и физичког умарања уследио је дуго очекиван одмор на океану. Највећи број туристичких центара је смештен на југозападној обали где је била и наша дестинација – Хикадува. Саобраћајна мрежа је таква да смо ваздушну удаљеност од 120 km између Нуvara Елије и Хикадуве савладали преваливши за пола дана око 300 km. Скоро седам сати до Коломба возом, па одатле пет сати аутобусом до Хикадуве. Хикадува се налази свега 80 km

јужно од Коломба, али је најдуже трајао сам излаз из тог вишемилонског урбаног мравињака. Аутобуси су сами по себи атракција. Махом су стари преко 30, 40 година, али су сређени и украшени и споља и изнутра (бројне лампице, Будине фигуре и други украси). Имају по пет седишта у једном реду и плазма телевизоре на којима се пуштају музички спотови домаћих певача. Вожња аутобусом је посебно искуство јер возач на отвореном ретко гази кочницу, само даје и попушта гас, а кондуктер има и улогу суфлера. Сирена је важан вид комуникације којом возач и у оштрој кривини без довољне прегледности најављује своје претицање и вожњу средином пута. На стајалиштима се аутобуси не заустављају, већ возачи успоре на око 10 km/h, док истовремено у возило упадају и испадају и путници и продавци напитака.

Хикадува је типично морско летовалиште које се одликује километрима дугом пешчаном плажом. После пријатних ноћи у вишим пределима поново нас је дочекала неподношљива спарина. Освежење није било могуће током дана наћи ни у океану, јер је температура

воде била око 28°C. Међу туристима преовлађују Немци, Руси, Британци и Скандинавци. Због њих је храна у ресторанима више налик европској него домаћој. Ово место се памти по прелепим заласцима сунца, у кратком времену мења се сплет нијанси златне, црвене и љубичасте боје. Из Хикадуве смо сваког дана ишли у обилазак других места на обали. Оближњи град Гале је међу већим градовима у држави и велика лука. Највеће знаменитости су тврђава и стари колонијални град који су под заштитом УНЕСКО-а. Изградиле су га Португалци и Холанђани у 16. и 17. веку. Међу бројним пешчаним плажама издвајају се оне у Унаватуни и Мириси.

Последњег дана вратили смо се возом у Коломбо. Интересантно је да главни и највећи град, изузев дела између железничке и аутобуске станице, нисмо обишли. Званично, главни град је од пре 10-ак година Сри Џајаварденепура Коте, а у ствари је део агломерације Коломба. Са далеког путовања смо се вратили више него задовољни, иако пуне две недеље ипак нису биле довољне да се обиђу све планиране знаменитости ове интересантне државе.

Пишу: Студенти треће године смера Географија

Путовања и истраживања су, како знамо, битан део едукације и стицања знања. Управо из те чињенице, ми често одлазимо на теренске наставе, како бисмо се боље упознали са одређеним природним или друштвеним појавама. С обзиром на то да смо у претходним бројевима нашег "БГ листа" представљали туре и искуства са различитих теренских настава, одлучили смо да споменемо и ову, мало другачију. То је теренска настава коју организује професор др Предраг Ђуровић у оквиру изборног предмета Спелеологија. Тако смо и ми имали прилику да истражујемо једну пећину која није туристички уређена. Реч је о Петничкој пећини која се налази југоисточно од Ваљева, без осветљења и изграђених стаза за посетиоце. Овде се буди прави истраживачки дух, а ми смо га искусили.

Петничка пећина се налази 7.5 km од Ваљева на месту „где се равница Колубаре, преко благих таласа изграђених од језерских седимената, сучељава са стрмим,

шумовитим падинама, изграђеним од тријаских кречњака". Она је значајан спелеолошки објекат ваљевског краса, припада типу покривеног, зеленог краса. Пећина је добила назив по месту у ком се налази. Отвор пећине се уздиже на северној страни брда Осој, где се истиче један виши и израженији и један мањи отвор. Народ их је некада звао Велика и Мала пећина, а данас су то Доња и Горња дворана.

Петничка пећина настала је радом воде и хемијским процесима воде у кречњацима. Овај процес траје више милиона година и још није завршен. Кречњаци ваљевског краса настали су у периоду мезозоика. У Горњој дворани се налазе два карактеристична отвора на таваници, такозвани „вигледи“. Објекат није богат пећинским накитом, али поседује ерозивне форме великих димензија. У пећини је локализована и бројна стална колонија слепих мишева. Петничка пећина представља и археолошко налазиште које пружа сведочанства о људима и животињама још из периода палеолита,

односно старијег каменог доба.

Пре него што смо се упутили на терен, добили смо обавештење да понесемо непропусне ципеле, одећу која је адекватна за истраживање, лампе итд. Тако смо сазнали да ће ово бити нешто другачије, мало екстремније. Потом смо то увидели при самом уласку у пећину, где нас је дочекала огромна дворана која је била у мраку. До тада нико од нас није имао слично искуство, па нам је све изгледало врло занимљиво. Поред објашњења по чему је значајна пећина и шта можемо видети док је обилазимо, посматрали смо вигледи и светлост која улази кроз њих и како обасјава делове пећине. Најзад смо кренули, после тог уводног дела, да истражујемо шта све то поседује пећина. Прва локација је била мало језеро које се налази на веома неприступачном месту. Овде смо се спуштали низ клизаве стене, где је један погрешан корак значио пад. И било их је, али све је то саставни део терена. Након спуштања уследило је одушевљење јер нас је дочекала мало језеро, специфичне боје.

Након кратког задржавања наставили смо даље. Наредни задатак је био попети се уз стрме степенице, које су биле омеђене стенама, тако да смо се у неким деловима једва провлачили кроз њих. На горњем нивоу смо ушли у још једну дворану, која је позната по слепим мишевима. Имали смо прилику да их посматрамо, али без узнемиравања, јер је ова пећина њихов дом, а ми смо само гости који су свратили да их посете. Овде смо имали одређене задатке и били смо подељени у групе. Свака група мерила је дужину и ширину одређених делова пећине, као и висину пећинске таванице. Повремено док смо радили, сакривали смо

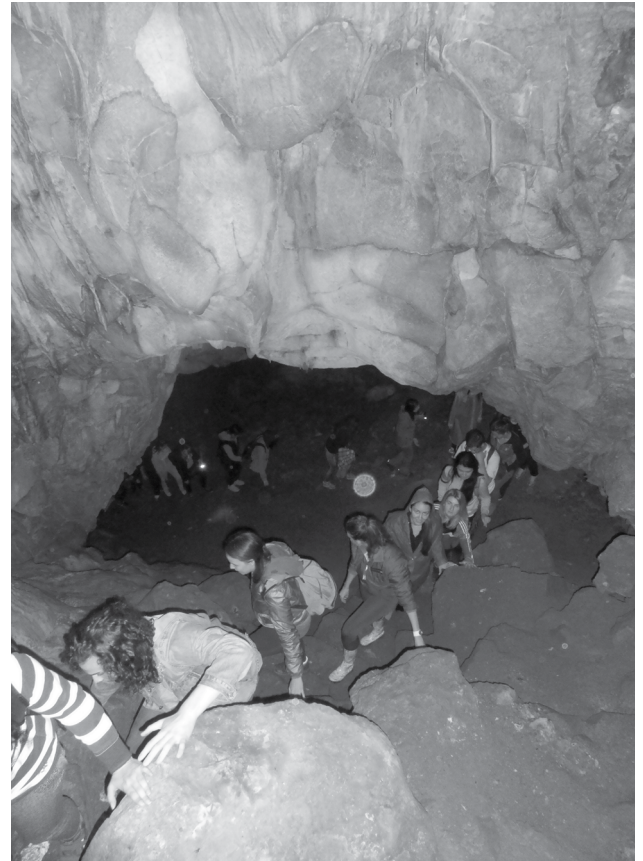
ПЕТНИЧКА ПЕЋИНА

се од слепих мишева који су летели изнад наших глава. Овде су нам биле потребне лампе, јер без њих не бисмо ништа видели у дворани. Владао је потпуни мрак и тишина, једино смо је ми прекидали нашим гласним говором или смехом.

По завршеном задатку, упутили смо се поново низ стрме делове пећине, где смо се спорим корацима кретали како не бисмо имали слична искуства као на оном делу кад смо се спуштали ка језеру. На крају нашег истраживања изашли смо из пећине и посматрали је споља. Пред нама је био огромни улаз који је симбол ове пећине, као и река која је правила мале брзаке на свом току. Овде смо покушали да се очистимо од блата, кога је осим на нашим ципелама, било и по панталонама и јакнама. Свакако, ово не би био прави терен да нисмо имали трагове онога што смо обилазили.

Остатак дана смо провели у Ваљевоу, где смо имали слободно време за упознавање града. Познато је да кроз овај град протиче река Колубара, која на-

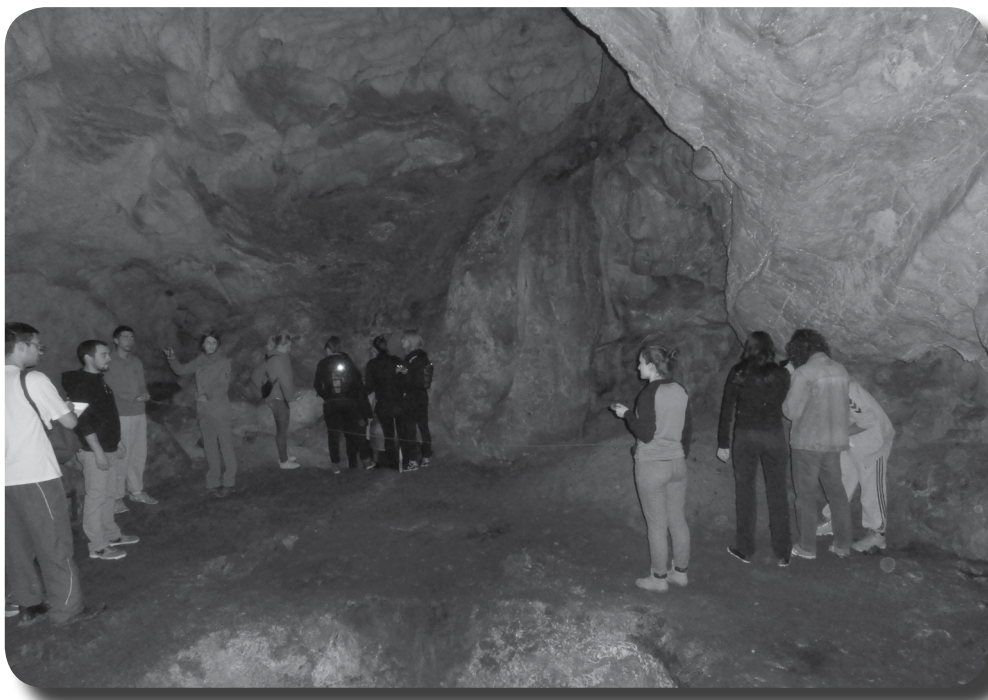
стаје спајањем река Обнице и Јабланице. У Колубару, у самом граду уливају се река Градац и Љубостиња. Овај град има специфичан дух, познат је по свом Тешњару, симболу града, који и даље одише неким старим временима. Улица је калдрмисана, а краси је безброј малих занатских радњи које овде и даље опстају. Тако док шетате можете видети како се чувају стари занати, као што су грнчарски, обућарски, воскарски, лицидерски, кројачки за народно одело и берберски. Тешњар има неку посебну атмосферу, а то му дају и старе кафане и ресторани који се налазе у аутентичним кућама и зградама. Поред ове старе четврти, Ваљево је град који поседује мноштво разноликости и интересантних места за посету. У самом центру града налазе се два

значајна споменика, споменик Живојину Мишићу и Десанки Максимовић. Нешто удаљеније од центра, налази се парк Видрак, који је познат по свом видиковцу, где се као на длану види цео град. Такође, на десној обали Колубаре налази се Храм Вознесења Господњег. Од културних здања истичу се Муселимов конак, Народни музеј, комплекс у селу Бранковина итд.

Наше теренисање завршили смо у Ваљевоу, упутивши се ка Београду са пуно утисака, новог знања и безброј нових прича. И тако смо забележили још једну локацију која је истражена на нашим факултетским теренским наставима.

Видимо се и у наредном броју, са причом о неком новом путовању!

Пише: Милица Сучевић

У веку када су музеји и галерије постали објекти у које се све ређе иде, када се затварају битне културне установе и бришћу се са мапе постојања, често се не сусрећемо са бољитком и позитивним вестима о томе. Овом причом желим да разбијем сумње да је овакав тренд учестао и зато заплочите у један чудан и интересантан свет једног новоотвореног музеја у Србији.

Водим вас у Сремске Карловце, градић на десној обали Дунава, у подножју планине Фрушке Горе. Своје место је нашао у најлепшем делу Војводине, где се сучељава брдовит терен са равницама. Краси га река Дунав, безброј винограда који се налазе у околини и многе знаменитости које себично чува од заборавља.

Овај град, поред својих препознатљивих здања, добио је јединствен музеј у Европи, Музеј шибица. Звучи чудно, али његове улице нам откривају још једно своје благо. Музеј је посвећен шибицама и њиховом развоју кроз историју и представља богату збирку кутија које потичу из различитих крајева света. Глумица Јасна Новак је била неговатељ овог чудног хобија, а Јована Поповић Бенишек, сликарка по занимању, је сачувала ове предмете од заборавља и створила овај јединствен кутак.

Музеј је осмишљен као пропутавање кроз историју развоја шибица, њиховог дизајна и значаја за људе. Хајде да напоменемо неке занимљиве детаље. Прве шибице произвео је Џон Вокер у Енглеској, давне 1826. године. Прва фабрика је отворена у Шведској. У нашем региону прва фабрика, под називом „Драва“ је отворена 1856. године у Осјеку. Прве шибице су паковане у папирне омотаче, а кутије са клизном фиоком се користе од 1850. године па све до данас. Треба напоменути да су на тлу бивше Југославије постојале две фабрике, а данас у Србији не постоји ниједна. Заузврат, ми данас имамо музеј, као ризницу сећања на некадашњу производњу. После кратког осврта кроз историјски временплов, настављамо даље...

Музеј данас располаже са преко 25 000 експоната. Различити дизајни на кутијама воде нас у далеки Јапан, где су кроз историју створена ремек-де-

ла, рађена на пелиру и свили. Такође, ни француске шибице са мотивима представа и италијанске које су украшене делима највећих уметника, нису остале незапажене. Велики број кутија које чува овај музеј потичу са простора бивше Југославије и оне осликавају време кад су стваране и одлике друштва тог периода. Неке од њих израђене су по мотивима Зимских олимпијских игара у Сарајеву, различитих спортских догађаја, турнеја музичких група итд.

Шибице постају јасни сведоци времена када су настале. На њиховим кутијама приказивана је мода, дизајн, па и само друштво из периода у ком су живели. Ретко где ћете у свету моћи да се сусретнете са оваквом јединственом поставком као што је ова створена у Сремским Карловцима. Препоручујем вам да издвојите слободно време, упознате сам град и завирите у овај простор, из ког ћете изаћи пуни утисака, са новим сазнањима и неком репликом кутије, коју је могуће купити у њиховој сувенирници.

ДРВО НА ДАР

СПОМЕНИК ПРИРОДЕ “ТРИ ХРАСТА ЛУЖЊАКА - БАРЕ”

Пише: Теодора Потовић

Некада је Шумадија обилавала непрегледним храстовим и буковим шумама које су прекривале највећи део њене територије. По речима Јована Цвијића „и најниже шумадијске површи, често баровита долинска дна, биле су исто тако прекривене шумама, шибљем и жбуњем, и све је то било испреплетано биљкама пузавицама...”. Шуме су биле такве „да човек у по дана није могао сагледати сунца”, казује по сећању из свог детињства око 1835. године М. Ђ. Милићевић.

У Шумадијској Колубари, области у којој живим, старији људи говорили су да су шуме биле тако густе, да се кроз њих „није могла провући гуја”.

О ранијој шумовитости и врстама дрвећа сведоче многобројни топоними места, у мом крају, која су добила имена по дрвећу (Брестовац, Врбица и Гај у Великом Борку, Дубрава и Врбовна у Шиљаковцу, Бучје и Кленак у Бождаревцу итд.).

Јован Миодраговић, који је пропутовао северним делом ове области 1884. године, о њеној шумовитости саопштава ово казивање свога путовође: „Од Борка на овуда свуда, чак доле до Степојевца и даље, овуда ја знам кад је била шума да нисмо смели да истерамо стоку саму у њу од курјака, а сад немамо где да осечемо добру греду за кућу и даске за сандук кад умре ко...”.

Човек је, нажалост, умешао своје прсте. По насељавању ових простора почео је немилице сећи дрвеће за своје потребе. Дан по дан, дрво по дрво и нестале непрегледних шума. Остаде нешто мало приватних и покоји забран (шумарак) и назив Шумадија, да нас подсећа на давна времена када је срце Србије било зелено.

Има и усамљених, ретких и импозантних примерака који су преживели и који су сведоци онога што пишем. Моје тврдње поткрепљују три стабла хрста лужњака која представљају типичне примерке своје врсте, заостале од некадашњих широко распрострањених храстових шума. Налазе се на подручју градске општине Барајево, у селу Шиљаковац, поред реке Робаје, повременим тока, на месту званом „Баре”, удаљеном око 150 метара од сеоског пута, на надморској висини од око 124 метра.

Стабла су стављена под законску заштиту још 1969. године Решењем Скупштине општине Барајево, да би на основу Решења о стављању под заштиту природног добра „Три хрста лужњака – Баре” („Службени лист града Београда”, број 501-435/06-S од 14. септембра 2006. године) Скупштине града Београда, природно добро стављено под заштиту као споменик природе - значајно природно добро III категорије.

Укупна површина заштићеног природног добра износи 0,50 ха, а чини је укупни припадајући простор, односно пројекција крошњи. Стављени су под заштиту ради очувања ретких ботаничких вредности и репрезентативних дендрометријских карактеристика, заштите аутохтоне разноврсности и унапређења предеоних обележја у којима три хрста лужњака доминирају својом величином и лепотом. Иако под заштитом државе три хрста лужњака нису заштићена и од деловања природних сила против којих су људи потпуно беспомоћни.

Према старој словенској легенди, у крошњи храстова живи Перун – бог грома и неба, а у корену Велес – бог подземног све-

та и мртвих. Када Велес хоће да изађе из подземног света, Перун га гађа громовима. У знак победе над Велесом Перун пушта кишу.

Најпре је у крошње највећег хрста на Огњену Марију (око 20 часова) 2010. године ударио гром изазвавши пожар који су барајевски ватрогасци успешно и брзо угасили, а сам хрст брзо се опоравио. Илија Громовник га је тада поштедео. Сукоб богова у стаблу хрста очигледно се добро завршио. Међутим, други хрст није био те среће. Крајем августа 2014. године јак ветар оборио је ово дрво старо око 220 година. Испоставило се да је хрст већ био труо и није више могао да издржи налете ветра, који је те године дувао заиста жестоко. Стабло које је пало било је високо 25 метара са пречником крошње од 29 m, обимом дебла од 4,5 m и пречником дебла од 1,43 метра. И тако, од три хрста лужњака остадоше два да сведоче о имену ШУМАдија.

21. марта, обележили смо Светски дан шума. Тренутна слика каже да у Србији има 29,1 одсто површине покривене шумом. Сматра се средње шумовитом земљом. Ја кажем да је то недовољно. Зашто се не угледамо на Финску чија је пошумљеност виша од 3/4 површине? Потрудимо се да увећамо степен шумовитости. Зар је тешко засадити дрво?

Моја породица је генерацијама власник једне церове шуме и тако ће остати. Дрвеће нећемо посећи, нити ћемо је продати.

Уколико не знате шта да поклоните драгој особи, нека то буде дрво које ћете заједно засадити и неговати. То је, уједно, и поклон будућим генерацијама, Шумадији, Србији, планети, најлепши и најплеменитији гест који можете да учините.

*Приредила:
Даница Буркин*

Загребчанин Томислав Перко сплетом случајних околности одлучио је да промени свој животни стил и почне путовати, а касније и писати о томе. Након свог првог великог путовања, које је трајало 1000 дана, написао је прву књигу „1000 дана прољећа“, а недуго затим и „1000 дана лета“. Путује са веома малим буџетом, углавном ауто-стопом којим је прешао више од 50 000 километара. Поред тога што путује и пише, Томислав такође одржава путописна предавања која су веома занимљива и посећена. Овај светски путник и путописац, са великим задовољством испричао нам је нешто о себи и својим путовањима. Каже Томислав да у путовањима тражи смисао живота, још увек га није пронашао, али

ужива у потрази. Њему желимо да настави да ужива у потрази и путовањима, а Вама драгим читаоцима, љубитељима путописних књига, топло препоручујемо да након интервјуа прочитате и занимљиве и несвакидашње приче Томислава.

1. У једном тренутку сте одлучили да преокренете живот наопачке и започнете живот на цести. Како је све заправо почело?

Почело је финансијском кризом 2008. године у којој сам изгубио све што сам имао, па чак и остао дужан. Био сам брокер, одлучио сам да ми је потребан нови животни пут, случајно ми на памет пала идеја о путовањима - пробао сам их и једноставно ми се свидио такав животни стил.

2. Која је била прва дестинација коју сте обишли и због чега?

Прва дестинација је била Амстердам, ишао сам на утакмицу Ајакс - Динамо. Након искуства у том дивном граду наставио сам путовати, али не како бих пратио фудбал, већ како бих упознавао себе и нове људе, те научио нешто ново.

3. Колико сте држава света до сада обишли? Можете ли да издвојите Вама омиљену?

Мислим да је бројка неђе око 40-ак земаља, а једне од најдражих су ми Шпањолска, Индија и Аустралија.

4. Које природне лепоте, локалитети, места су Вас оставили без даха и шта их краси?

Много их има, толико да их је немогуће набројати све, али рецимо да ми је најљепше мјесто које сам посетио Кокосови отоци - чисто због визуалне лепоте, боје мора, плаже, палми, и слично.

ТОМИСЛАВ ПЕРКО

5. Да ли сте се сусретали са неким проблемима на Вашим путовањима?

Наравно, као и у свакодневном животу. Било је ту болести,

усамљености, туге, глади - али је далеко више било оних позитивним догађаја, која су ме и мотивирала да останем на цести.

6. Има ли неког народа или културе који су Вас посебно изненадили и задивили?

Масаи ратници су били одлични саговорници, те се од њих може јако пуно научити о свијету, мада их наша напредна цивилизација сматра практички дивљацима - али из мог искуства, врло је лако могуће да је ситуација обрнута.

7. Који је најчуднији гастрономски специјалитет који сте пробали?

Кобасицу од жирафе.

8. Имате ли сапутника или увек путујете сами?

Испочетка сам увијек путовао сам, не зато што сам то хтио већ зато што од мојих драгих људи нитко није хтио путовати на тај начин. Касније су ми се

временом прикључивали разни супутници, док последње четири године путујем (и живим) с ђевојком коју сам упознао у Загребу.

9. С обзиром на то да путујете са релативно мало новца, како Вам то успева и шта се дешава када он понестане?

Заправо је врло једноставно - ако успијете срезати трошак пријевоза (аутостопом, ходањем, бициклирањем, итд.), смјештаја („housesurfing“, волонтирање, кампирање, „housesitting“, и слично) те хране (кухање, „dumpster diving“) - путовања могу бити јефтинија него живот код куће. А кад новца понестане - снађи се друже. Или свирам гитару на улици, или пронађем неки посао.

10. Шта Вам током путовања највише недостаје?

Неке уобичајене ствари на које се човјек навикне - удобан јастук, чисти ручник, топли туш, обилни оброци, познати људи и њихове приче.

11. До сада сте посетили велики број насељених места. Које бисте најрадије изабрали за живот?

Једно мало мјесто у Индији - Варкала.

12. Како сте дошли на идеју да објавите своју прву књигу?

Идеја је дошла сама од себе, некако је био то логичан слијед догађаја - након што сам 5-6 годи-

на писао и објављивао своје приче online, само сам једног дана отворио лаптоп и почео писати. Пет мјесеци касније прва књига је била готова, а након промовирања те прве, двије године касније - услиједила је и друга.

13. Имате ли у плану неку наредну дестинацију?

Немам - свака дестинација ми је једнако привлачна.

14. Шта су Вас путовања научила, а шта сте Ви научили људе које сте сусрели на истим?

Научила су ме много тога, а можда је најбитније била чињеница да смо сви људи, колико год се ми трудили приказати разлике међу нама - исти. Како сам и сам учио, покушавао сам исте ствари научити друге.

15. Шта бисте поручили младих географима у Србији?

Пропиткујте све

Пише: Милица Сучевић

„Није довољан само фотоапарат да би се направила фотографија. Фотографисање је процес који прожима многе аспекте фотографа - све слике које су му икада прошле кроз главу, све књиге које је прочитао, сва музика коју је послушао, све људе које је волео“, рекао је давно Ансел Адамс. Размишљајући о тим речима човек заиста схвати да је фотографија прожимање наших мисли са стварношћу.

Фотографија је мој лични печат путовањима. Док истражујем и откривам неке нове занимљивости, мој верни пратилац јесте фотоапарат. Путовања су ме одувек привлачила, јер преко њих могу да упознам нове пределе, људе, обичаје итд. Као заљубљеник у природу, моји главни мотиви који се сусрећу на фотографијама јесу различите природне појаве. Волим да слободно време проводим у природи, ван градске буке, препуштена њеним чарима.

Фотографијом се бавим аматерски, желећи да све оно што сам видела прикажем кроз објектив. Почела сам њом да се бавим из чисте радозналости, као што то углавном бива код свих. Човека привлачи како ће видети нешто доживљено на другачији начин. Од радозналости, фотографија је постала мој хоби, који се укључио у свакодневни репертоар мог живота. Нисам ни слутила да ће она постати део мене, као што су

то нека друга интересовања постала, али сам са њом открила неки нови свет стварања и упустила се да га истражим.

Одувек сам желела да географију спојим са нечим различитим, како би је другима приближила и објаснила. Моја замисао је била, спојити фотографију и географију. Не знам да ли сам успела, али моји пријатељи ме често испитују где се налазе те локације са фотографија и шта оне представљају. Неки су се чак одважили да их сами открију. Географске појаве, можда је и најверније приказати кроз сликовите мотиве, јер тако многе научене чињенице, уколико не могу да се уоче уживо, могу бити објашњене управо на овај начин.

Са фотографијама и људима који приказују простор или неке пределе на себи својствен начин сам се спојила преко Instagram мреже и открила једну праву богатост ризнице. Упознала сам многа места за која нисам знала да постоје, увидела многе туре које су ми привукле пажњу. Преко тих фотографија одлучила сам да се упустим у неке нове истраживачке авантуре и да их обележим на свој начин.

Напоменула сам да сам заљубљеник у природу, што указује да су географске појаве и географски објекти оно што се налази на мојим фотографијама. Инспиришу ме широка планинска пространства, крашки рељеф, као и водопади и реке. На фотографијама покушавам, такође, да откријем лепоте Србије, њена места за која се мало зна

и да другим људима привучем пажњу како би отишли на те локације. Док сам путовала, највише су ме привлачиле даљине Далмације, старе српске куће, брдовити пејзажи Шумадије, кршевити предели Херцеговине и планинске области Црне Горе. Свако то место има своје особености. Сваки крај у ком сам боравила понудио ми је нешто другачије, као и оно најупечатљивије од своје традиције и обичаја. Због тога тежим и даље да што више откривам и наравно, оно што истражим прикажем кроз фотографије.

Желела бих да кроз своја путовања створим једну збирку фотографија, која ће бити дневник свих места која сам обишла. Она ће кроз визуелне приказе испричати причу о сваком месту и његовим својственошћима. Она ће чувати безброј успомена које су саткане стварајући је, она ће бити начин да се оживе сви тренуци који су доживљени. Та збирка ће бити једно велико пропутовање кроз безброј мањих која су створана годинама. У њој ће се све те године прожимати и срести заједно како би остали чувари једног животног путовања.

Пише: Божидар Лазвић

Планета на којој живимо је своју физиономију и еволуцију стекла посредством утицаја, пре свега космичких фактора. Ови фактори непрестано делују на Земљу, одређујући њено кретање и развој. Према речима Милутина Миланковића, није довољно само да посматрамо предмете, појаве и процесе који се одигравају у оквиру наше планете да бисмо у потпуности разумели и објаснили узроке и последице одређених догађаја. Неопходно је и да проучавамо космос, одакле је све почело.

Географија је дала бројне одговоре у вези са историјатом Земље, при чему су се међусобно допуњавала њена сазнања пре свега са физиком, математиком, хемијом и геологијом. Многи географи у својим истраживањима често несвесно користе космичке параметре и услове да би разрешили или описали одређени проблем којим се баве. То је логично, с обзиром да су географија и космос чврсто повезани. Отуда се и јавила идеја о Космичкој географији, као грани географије која проучава изванземаљски простор – законитости у космосу, галаксије, космичка тела и њихов утицај на Земљу.

Да би се чињенично објаснила потреба о детаљнијем изучавању космоса од стране географа, неопходно је приказати више примера где су географске појаве и процеси који владају на Земљи условљени законима и догађајима који владају изван наше планете. Сам живот на било којој планети је последица идеалне, односно повољне удаљености планете од звезде око које она орбитира. Према одређеним индикаторима (кратери, датација старости, фосили) утврђено је неколико катастрофа по живи свет, које су узроковали падови астероида и метеорита. Овакве појаве у прошлости

су оставиле трага у рељефу Земље, при чему сваки дан на њу падају велике количине космичког материјала, које би биле много веће да нема атмосфере. Ови подаци нам заправо указују на кључан значај небеских тела, њиховог положаја и кретања, за формирање и опстанак живота на планетама.

Геолошка грађа сваке планете једним делом потиче од самог материјала којим је саздана одређена галаксија или њен део. Климатски појасеви су се формирали услед различитог угла под којим сунчеви зраци падају на површину и количине инсолације, уз садејство

са осталим климатским условима који владају на копну и мору. Као једни од узрока за настанак периода великих захлађења, познатих као ледена доба, издвајају се дешавања у свемиру услед којих се као последица јавила промена климе на Земљи.

Хипотезе су бројне, а заснивају се на разним факторима који су до тога довели – космичка прашина која је одређеним делом блокирала сунчеву светлост да долази пуним интензитетом до наше планете; промена угла под којим сунчеви зраци доспевају на подлогу; промене у Земљиној ротацији и револуцији итд. Кретања воде, као што су плима и осека, настају међусобним деловањем сила гравитације између Месеца, Сунца и Земље. Утврђивање глацијала и интерглатијала током последњег великог захлађења, у плеистоцену, је изузетно значајно за описивање миграција људи и освајање нових континената уз борбу за опстанак у тако суровим условима, као и за анализу кретања ледничког покривача и његово доминантно дејство на морфологију терена, промене у нивоу мора итд.

Такође, људска насеља и привреда на неки начин зависе од космичких фактора. Човек је током своје историје, насеља подизао на локацијама које су одговарале његовим потребама, уз облик привређивања који је зависио од природних услова. Ти локалитети и природни услови, а са тим у вези и начин привређивања, би сигурно били другачији, да су рецимо климатски услови измењени, а они зависе добрим делом и од соларних компонената које је проучавао између осталих и Милутин Миланковић.

Аутор је овим примерима желео да истакне на који начин се природне и друштвене компоненте мењају и развијају под утицајем космичких закона. Значајно

је да сваки географ има представу о величини просторних облика на Земљи и изван ње, како би могао да их упоређује са осталим облицима и тако схвати у потпуности њихов квалитет и морфометрију. За крај, ваљало би споменути неке интересантне податке, који ће указати на то да су простор и време променљиве величине, а може се рећи и релативне.

- Са удаљавањем од Сунца, као тела које посредством своје гравитације држи на окупу околне планете, орбитални период планета (револуција) је дужи. Тако, Нептун обиђе око Сунца на сваких 164,8 земаљских година. Период ротације Венере је најдужи и износи 243 земаљска дана.
- Сматра се да у космосу постоји око 100 милијарди галаксија, а у оквиру већине галаксија се налази милијарде звезда око којих просечно орбитира неколико планета. Поставља се питање да ли је могуће да само на Земљи постоји живот, када готово сигурно много планета у васиони се налази на идеалној удаљености од своје звезде? Остављам вама читаоцима да анализирасте и да дате свој одговор.
- Видљива васиона је сферна област око Земље из које је светлост доспела до нас од постанка васионе до данас.
- Сунце има 90 милиона пута мању запремину од удаљене звезде Антарес.
- Јупитер, као највећа планета у Сунчевом систему, има 1.321 пут већу запремину од Земље, док његова Велика црвена пега је заправо олујни облак циновских размера (већи од Земље), која је први пут примећена од стране човека пре око 350 година.

У различитим генерацијама на нашем факултету студирају студенти који су дошли из других земаља. Већина њих долази из нама суседних држава, али понекад и из јако удаљених као што је Шри Ланка. У овом броју часописа представљамо вам интервју са студентом друге године смера Географије, **Asham Abdeen**, који нам је објаснио разлоге због којих је изабрао Србију као свој „други дом“, најинтересантније догађаје који су му се десили у Србији, као и сличности и разлике између становника на Шри Ланци и у Србији.

1. Како си дошао на идеју да студираш у Србији?

Ово је једно од оних питања које ми стално постављају у Србији. Искрено, никада нисам помишљао да ћу студирати у иностранству. Заправо након завршене средње школе, аплицирао сам за студије на Универзитету у Шри Ланци, и док сам чекао одговор од њих, у новинама сам прочитао да постоји стипендија за студирање у

Србији. Аплицирао сам за њу и ево ме данас овде.

2. Које су биле твоје прве импресије о Србији када си допутовао?

Наравно клима. Стигао сам у Србију у децембру, када је падао снег. Као што знате Шри Ланка се налази у тропском појасу, и код нас не постоји зима. Друга импресија везана је за људе. Причао сам са многим људима на улици. Начин на који се опходе према странцима, ме је посебно одушевио. Посебно волим људе у Београду. Треће је храна. Нарочито волим гирос и палачинке. И наравно девојке, много лепих девојака.

3. Да ли можеш да нам кажеш нешто о Шри Ланци? Колико су различите наше две земље? Да ли постоје неке сличности?

Да постоје одређене сличности. Али, пре њих да поновим да је Шри Ланка типична тропска држава, окружена природом. То је један од разлога због којих имамо туристе из целог света, наро-

чито из Европе. Такође, ради се о мулти-религијској држави, па према томе постоји велики број култура, манифестација, различитих кухиња и гастрономских специјалитета (посебно морских плодова и воћа).

Могу рећи да се осећам као код куће током лета у Србији. Такође, Србија је прелепа држава са нетакнутом природом, историјским местима, планинама и рекама као и Шри Ланка. Упознао сам се и са чињеницом да Срби поштују своју традицију и имају бројне манифестације – што указује на сличност у менталитету становништва на Шри Ланци и у Србији.

4. У ком делу Шри Ланке живиш и колико ти је било потребно времена да се навикнеш на живот у страниој држави?

Потичем са истока Шри Ланке. Град у којем живим се зове Тринкомале. Прелепо је место са лепим плажама, луком, шумом и фабрикама. Моја кућа се налази на само 200 метара од океана.

Бити сам у страниој држави је ужасно. Ово је први пут да сам се одвојио и од родитеља. Било ми је потребно барем 3–4 месеца да се навикнем. Најстарије сам дете у породици и имам само једну млађу сестру. Од када сам стигао у Србију, нисам се враћао кући, тако да можете да замислите како је тешко. Али, живот је постао леп када сам пронашао нове пријатеље у Србији.

5. Која је најчуднија ствар коју си видео или осетио у Србији. Можда нешто што си видео или окусио по први пут у свом животу?

Да то је одлично питање. Прва ствар која ме је посебно изненадила је да се парови љубе у јавности, на улици. У Шри Ланци то није нормална ствар.

Друга ствар је однос између деце и родитеља и наставника и ученика. Много су опуштенији односи и пријатељски настројени.

Треће, људи често у разговору користе „слободније изразе“. Не говорим да је то лоша навика, знам да то раде и из забаве, али то код нас није уобичајено.

Четврто, по први пут у животу, пробао сам домаћу ракију. Осећај је био чудан. Али, свидело ми се. Заправо, ко и не воли ракију?

6. Шта највише волиш у Србији?

Као што сам већ неколико пута поменуо – различита годишња доба (зима, пролеће, лето, јесен). Wow, то је просто невероватно, посебно зима. Такође, велики сам гурман, па посебно волим и храну у Србији. Због укусне хране, доста сам се и угојио.

7. Шта радиш у слободно време овде? Да ли си упознао нове пријатеље, поред оних са смера на факултету?

Кући посебно волим да свирам клавир и гитару. Када сам стигао овде, купио сам гитару и почео да учим да свирам уз помоћ You Tube. Већину слободног времена проводим учећи гитару. Понекад, изађем и са пријатељима. Обично идемо до неких кафића или ресторана у Београду да попијемо кафу или пиво.

Имам велики број пријатеља у Београду. Док сам учио српски језик, имао сам пуно слободног времена, па сам са пријатељима излазио у град. Такође, пронашао сам и крикет клуб у Београду, и почео сам да вежбам и играм.

Заправо, смо играли и неколико мечева ван Београда, па сам стекао и друге пријатеље у тим местима.

Такође упознао сам и велики број иностраних студената. Као што сам поменуо, у Србију сам стигао захваљујући програму стипендија и многи други студенти су стигли по истом принципу. Сви смо одсели у хотелу, док смо учили српски језик. Они су били први људи које сам упознао у Србији.

8. Како напредује учење српског језика? Да ли је тешко?

Учио сам српски језик и пре него што сам отпочео студирање на Географском факултету. У то време ми је било изузетно тешко (вероватно због тога што ми је српски језик био први страни језик који сам учио, поред енглеског). Тренутно не учим језик, јер немам времена да идем на приватне часове због обавеза на факултету. Знам да ми је српски језик сада много бољи у односу на време када сам уписао факултет. Могао сам да уочим како сам брзо побољшао језик након што сам почео да комуницирам са колегама на факултету. Надам се да ћу течно причати српски на крају студија.

9. Какве импресије на тебе остављају људи у Србији?

Много волим људе у Србији. Разлог томе је да су заиста сјајни и пријатни људи. Увек желе да помогну другоме. Такође, млађи воле да уживају и да иду на журке, као и ја. Реч је о дружељубивом народу. Оно што сам приметио јесте да се људи у Србији лепо облаче и то ми се свиђа.

10. Како је твоје мишљење о Факултету и студијама? Која област географије ти је најзанимљивија?

Студије су јако тешке за мене. Не само за мене, већ за све

иностране студенте, највише због језика. Али, ипак ми вредно радимо. Знам да студирам на једном од најбољих Универзитета. Према томе, вреди да се труди и учи за то.

Морам да кажем нешто и о мојим колегама и професорима на факултету. Заиста су изванредни. Много ми помажу.

11. Да ли си боравио негде у Србији, ван Београда? Шта ти се највише свидело у тим местима?

Јесам, путовао сам и у друга места у Србији: Нови Сад, Нови Пазар, Бачка Паланка и Златибор. Много ми се свидео Златибор и околни планински простор. Тамо сам боравио два пута. Волим и Сирогојно – јединствени музеј на отвореном, Мокру Гору, Дрвенград и Шарганску Осмицу. Волим и архитектуру Новог Сада. Мало и прелепо место.

12. Да ли би волео да останеш у Србији након завршених студија? Шта говориш својим пријатељима у Шри Ланци о студирању у Србији?

Наравно, зашто да не. Уколико пронађем посао, волео бих да останем. Србија је мој други дом – а ко воли да остави свој дом? Ипак, моја породица је у Шри Ланци, па ћу једног дана морати да напустим ову државу. Такав је живот.

Па, рећи ћу својим пријатељима да је лепо искуство студирања у Србији. Тешко је студирати овде, морате да се трудите и радите вредно, али се исплати. Научићете нови језик. Упознаћете добре људе и „људе широких схватања“. Имаћете интернационалне пријатеље из целог света. А, на крају дана, постаћете академски и учени човек.

РУРАЛНИ ПРОСТОР ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ - АНТРОПОГЕОГРАФСKE ОСНОВЕ РАЗВОЈА

Пише: Војислав Деђански

Рурални простор представља једну од најзначајнијих тема у области економске географије, и географије уопште. Аутори ове капиталне монографије су након вишегодишњих исцрпних истраживања упознали јавност са резултатима до којих су дошли јединственим спојем традиционалног и савременог поимања руралног простора, који даје нови смисао комплексној економско-географској синтези.

Научна монографија садржи 331 страну текста преточену у седам великих поглавља. У првом поглављу представљена је теорија и методологија истраживања. Аутори нас упознају са Цвијићевом антропогеографском школом, типолошком класификацијом сеоских насеља као и са основама различитих географских процеса који су захватили овај крај.

Следеће поглавље укратко одређује и описује географски положај саме општине Књажевац, њене границе, као и поделу на три мање регионалне целине: Тимок, Заглавак и Буцак.

У наставку монографије акценат је на историјско-географским основама генезе и посебног развоја руралног простора општине Књажевац. Аутори се у овом поглављу баве историјским развојем самог простора од праисторијских знакова насељености па све до савременог развоја насеља.

Затим је објашњен развој руралних насеља, њихов микроположај, морфолошко-физиономска структура, као и постанак, развој и просторно-функционална организација мреже рурал-

них насеља Тимока, Заглавка и Буцака.

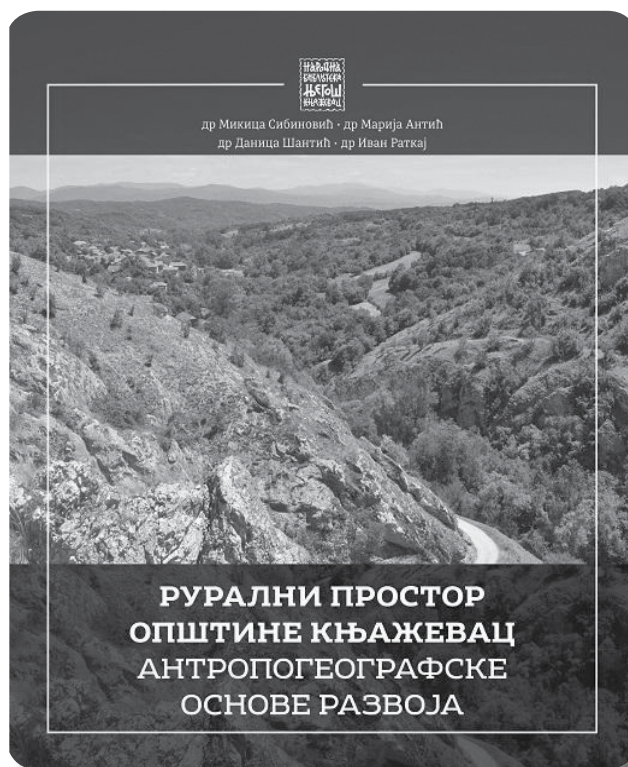
Веома важан аспект проучавања општине Књажевац представља и демографска компонента развоја руралног простора. Историјски гледано, истраживање је подељено на три периода: до краја 18. века, од 19. века до Другог светског рата и на другу половину 20. и почетак 21. века. Демографска проучавања везана су за кретање укупног броја становника, аспекте компонената природног обнављања, на механичко кретање становништва, као и полну и старосну структуру становништва руралног простора.

Да би проучавање руралног простора било потпуно, обављено је и аграрно-географско истраживање које је подељено на три мање целине: коришћење земљишта, биљну и сточну производњу. Одређена је структура пољопривредних површина, правци коришћења пољопривредног земљишта и приказане промене које су настале у коришћењу земљишта. Посебан значај за развој овог простора

има биљна производња. Акцент је на производњи житарица (пшеница и кукуруз), поврћа (кромпир и пасуљ), воћа (јабука, шљива, вишња и грожђе), крмног биља (детелина, луцерка). Што се тиче сточне производње, издвојено је говедарство као најзначајнији тип сточарства, а истраживања су вршена у областима коњарства, козарства, свињогојства, живинарства и пчеларства. На крају представљен је аграрни потенцијал свих насеља ове општине.

У последњем поглављу, истакнути су главни проблеми са којима се сусреће општина Књажевац. Они су дефинисани као демографски, социјално-географски, инфраструктурни и економско-географски.

Монографија „Рурални простор општине Књажевац - антропогеографске основе развоја“ представља значајну економско-географску публикацију коју препоручујем свим заљубљеницима у овај простор, насеља, привреду и географију уопште.

За свима добро познату рубрику „Странци у нашој струци“, за нови број часописа, редакција БГ листа, је изабрала и интервјуисала Милана Поповића, новинара, телевизијско лице и авантуристу. Милан Поповић је аутор и водитељ телевизијске емисије „Задња кућа, Србија“, која говори о процесу депопулације, исељавању становништва из сеоских насеља, процесу „беле куте“ и одумирању села Србије. Реч је о првој истраживачкој емисији тог типа, на чијој су реализацији, поред Милана, учествовали и други стручњаци из географије, демографије и економије. Преко пограничних села која одумиру, села без иједног становника, села у близини некада великих индустријских центара и популационо великих села, ау-

тор је желео да прикаже широкој јавности каква је заиста судбина руралних насеља и малобројног становништва које у њима и даље живи.

Када сте почели да се бавите тематиком одумирања сеоских насеља у Србији?

Пре шест година сам, поведен једном вешћу о умирању села Србије, почео да истражујем ову област. Тако сам ушао у причу без краја, област у којој се не назире дно и тугу, која ће тек донети несрећу овој земљи.

Шта Вас је навело да проучавате једну тако озбиљну тему?

Маргина друштва ме је одувек занимала. Радио сам затворе, навијаче и слично. Када сам схватио да је српски сељак званично стигао на маргину друштва - почео сам са серијалом „Задња кућа, Србија“.

Колико сте насеља обишли током снимања серијала „Задња кућа, Србија“?

То нико не зна. Када бисте ме терали да кажем напамет, то би било око хиљаду.

Какав утисак су на Вас оставили разговори са људима који живе у сеоским насељима које сте обишли?

Утисак да Србија оставља за собом најбоље што је имала. Одлази путем који нема повратак. Тај пут може

бити обасјан, али и мрачан. Сви се надају светлости западних и источних велеграда, а како то историја изрежира - плакаће за својим збеговима. Тужна истина. Разговор са људима у српским селима су тренуци разумевања, тренуци у којима на њихову капију најзад долази неко кога интересује њихова дедовина. Међутим, ја отварам и ране, које они покушавају да не примећују.

Које насеље је на Вас оставило најтужнији утисак, а које најлепши?

Најтужнија су велика села која умиру. Горостаси на коленима. Села Поморавља, села Шумадије, села Подунавља, села на самом истоку Србије. То је најтужнија слика. С друге стране, најлепша сећања вежу ме за већ напуштена села. Села у којима је остало неколико мештана, који су се помирили са судбином и за њих сам гост жељан доброг разговора и добрих људи. Они су највеселији, најпричљивији и незаборавни.

Шта мислите о ревитализацији сеоских насеља?

Од српских села неће бити ништа до злих времена. Та зла времена висе над главом човечанству. Тако да - док граду не смркне, неће селу сванути.

Какви су Вам планови у даљој каријери?

Тренутно се у новом пројекту, који носи назив „Гост“ бавим српским туризмом, а касније ћу покренути и друге теме које окружују нас на Балкану, а људи ма нису веродостојно приказане.

Шта бисте поручили студентима географије у Србији?

Ајдемо у планине, јер тамо нема зиме!

Пишу: Марко Јовановић и Тања Јанковић

Обично мале острвске државе су те о којима нам недостају знања, како о њиховим физичко – географским тако и о демографским карактеристикама. Иако мале по површини и броју становника заслужују једнако пажње и простора, као и знатно веће од њих. Драги читаоци, водимо вас у југозападни део Тихог океана у Републику Вануату.

Република Вануату се налази у југозападном делу Тихог океана, у јужној Меланезији. Држава се налази на 730 km дугом низу острва који се називају Нови Хебриди. Што се рељефа тиче острва на Новим Хебридима су вулканског и коралног порекла, подељена у три групе: северну са Бенковим и Торесовим острвима, средњу са острвима Еспириту Санто, Малекула, Ефате, Амбрим, Пентекост и јужну са острвима Еромангом и Таном. Постоји и неколико активних вулкана који се налазе на острвима: Тана, Вануа Лава, Гауа, Амбрим, Лопеви. Такође, Вануату има и неколико подморских вулкана. Највиши врх је Табвесмасана (1879 m) који се налази на острву Еспириту Санто. Главни град је Порт Вила који се налази на острву Ефате. Вануату је најмлађа држава у Океанији која је стекла независност 30. јула 1980. године, површина јој износи 12 190 km², а број становника 270 000.

Клима на Новим Хебридима је тропска и одликује се уједначеним температурама током целе године, у просеку око 26° и обилним падавинама (2000 – 3000 mm). На овом простору дувају и тропски циклони који наносе велику штету становништву. Вануату нема већих река и језера, острвима теку многобројни кратки потоци који усецају ду-

боке долине према мору. Од језера се може издвојити језеро Летас на острву Гауа.

Земљиште је претежно вулканског порекла, али се јављају и седименти и корални кречњаци. За становништво је најзначајније земљиште вулканског порекла због своје изразите плодности, тако да се $\frac{3}{4}$ становништва бави пољопривредом. Највећи део острва је прекривен тропском кишном шумом, која у вишим планинама прелази у тропску планинску шуму. Шуме прекривају 75% територије Вануатуа.

Што се тиче демографских одлика Вануатуа, брз пораст броја становника почиње средином 20. века, које се у просеку годишње повећавало за 2,7%. Најгушће насељено острво је Ефате где живи петина укупног броја становника Вануатуа. Од укупног броја становника, $\frac{2}{3}$ су протестанти, а остале религије су англиканство, католичанство, традиционална веровања и карго култови.

Порт Вила је највећи и главни град Републике Вануату. Порт Вила има 53 000 становника што чини 20% становништва Вануатуа и 70% становништва острва Ефате. Порт Вила се налази у заливу Меле, у југозападном делу острва Ефате. Порт Вила је најзначајнија лука у Вануатуу преко које се обавља највећи проценат увоза и извоза робе. У околини града се налази међународни аеродром „Bauerfield“. У Порт Вили се, такође, налази зграда скупштине и национални музеј Вануатуа. Град представља културни, спортски, здравствени, туристички центар Вануатуа са бројним хотелима и шопинг центрима. У граду

живи и велики број досељеника пре свега из Француске, Велике Британије, Кине и Вијетнама. Порт Вила представља и највеће туристичко место у Вануатуу. У лагуни Еракор се налази познато летовалиште са бројним хотелима. Многе мултинационалне компаније имају седиште у Порт Вили, због пореског раја у Вануатуу.

Луганвил је други по величини град у Вануатуу са 14 000 становника. Луганвил се налази у југоисточном делу највећег острва Вануатуа, Еспириту Санто. Луганвил представља другу по значају луку у Вануатуу, а овде се налази и међународни аеродром „Santo-Пекоа“. Луганвил је, такође, познат и као туристички град са бројним хотелима. Највеће атракције су плаже са белим песком и тиркизном бојом мора. Град је у Другом светском рату био војна база за бродове и авионе па се на околним обалама и водама налазе олупине бродова, авиона и тенкова што привлачи туристе и рониоце широм света.

Вануату има своје дражи које ову државу чине посебном. Држава је богата предепим обалама, лагунама, летовалиштима које представљају рај за туристе, поседује плодно земљиште погодно за пољопривреду и климу која је све у свему погодна за жи-

НАЈМЛАЂА ДРЖАВА ОКЕАНИЈЕ - ВАНУАТУ -

вот људи, а највише доприноси развоју туризма. Ако нас пита-те, проучавајући ову државу и откривајући њене посебности, закључили смо да је Вануату идеално место за наш одмор. А које је ваше? За крај вам дајемо 15 занимљивости, које ће само употпунити ваш утисак о овој држави.

1. Острвска Република Вануату, која је постала независна тек 1980., тренутно је једна од најизолованијих држа-

- ва на свету. Локално становништво живи пре свега од земљорадње и риболова.
2. Године 1774. Џејмс Кук, који је овде дошао за време својих путовања Пацификом, обележио је на карти неколико острва. Пошто су ово делићи копна, избраздани дубоким провалијама, подсећали су енглеског морепловца на шкотска Хебридска острва, он им је дао назив Нови Хебриди. Ово име очувало се до 1980. године.
3. Име Вануату је усвојено током независности 1980. године и настало је од две локалне речи које у преводу значе „дом“ и „стајати“.
4. Почетком 20. века Европљани се нису задовољавали само проучавањем острва, па су почели да експлоатишу његове ресурсе. Трговци сандаловином су немилосрдно пустошили густе тропске шуме и доносили на острва болести, које су биле фаталне за велики део Меланезана. Релативно густо насељени за овај део земљине кугле, архипелаг је привлачио трговце робљем. Они су до 1904. године заробили 50 000 домородаца, које су слали да раде на плантажама Нове Каледоније, Фиџија и Аустралије.
5. За време епохе колонијализма, Нови Хебриди су били кондоминијум, коме су управљале Француска и Велика Британија. После Другог светског рата Американци су на острву Еспирииту Санто основали велику војну базу, коју су употребљавали у рату против Јапана. После рата локално становништво
- почело је да се бори за независност. Због тога су данас у употреби енглески и француски језик.
6. Овде се традиције брижљиво чувају, због чега су велика туристичка атракција. Посетиоци острва могу посматрати плесове домородаца и пробати „каву“ (пиће од врсте бибера са наркотичним ефектом).
7. У Вануатуу и данас постоји традиција да младожења купује своју младу.
8. На острву Малекула прасићи се употребљавају као тржишна валута.
9. Млади мушкарци на острву Пентекост скачу са врха куле високе 25 m док су им глежњеви везани лијанама, како би доказали своју храброст и зрелост. Ова традиција је била основа за савремене банџи скокове.
10. На многим острвима људи се окупљају сваке ноћи у локалној „накамал“ (мушкој) кући да пију каву и комуницирају са духовима својих предака, чији су посмртни остаци сахрањени у близини.
11. Последњи чин канибализма је регистрован на острву Малекула 1969. године.
12. Мушкарци су бројнији од жена.
13. У руралним областима стопа брака је приближно 100%. У Вануатуу је традиција да породице унапред договоре брак своје деце који укључује и размену добара.
14. Порески закони су учинили Вануату популарном офшор зоном.
15. Вануату нема регуларну војску, али има полицију и паравојне јединице.

Пише: Даница Ђуркин

Букурешт. Метропола са 2,6 милиона становника и површином од 228 km². Већ при уласку у град јавља се утисак нечег великог, масивног. Све у овом граду је такво. Од широких градских булеvara, до високих зграда, паркова, цркава и разних архитектонских чудеса. Једно од њих је и зграда Парламента, највећа зграда у Европи и после Пентагона друга у свету.

Сам град врло је динамичан и живахан. Кафићи, хотели, ресторани, позоришта, биоскопи, уметничке галерије, тржни центри су на све стране. Људи има на сваком кораку, а град је преплављен туристима жељних забаве. Становништво овде живи пуним плућима, у свако доба дана и сваком кутку града.

Наизглед сасвим обичан престони европски град крије у себи нешто несвакидашње. Свега пар станица удаљен од самог центра града, у близини још једног архитектонског здања – копије Тријумфалне капије, по којој овај град носи епитет „малог Париза“, налази се један од највећих и најпознатијих букурештанских паркова – Херастрау парк. На обалама језера Херастрау, у срцу парка, тако близу, а опет тако скривено од градске вреве давне 1936. године по идеји Димитрија Густиа, социолога, етнолога и историчара, основано је „Село музеј“ (Muzeul Satului).

Село музеј једно је од првих етнографских музеја на отвореном у свету. Представља реконструкцију традицио-

налних румунских сеоских насеља из претходна четири века. Као и све у овом граду и музеј је огroman - простире се на невероватних 10 хектара. Тренутно садржи 346 кућа са још преко 53 000 објеката попут ветрењача, цркава, брвнара, воденица, амбара, помоћних објеката из свих делова државе које указују на делатности којима се становништво бавило. Најстарије куће су из 17. века. Све је пажљиво растављено, допремљено у музеј и поново састављено како би се представило идентично сеоско окружење. Куће су опремљене аутентичним предметима (намештајем, алатом) како би се дочарала што је ближе могуће атмосфера ондашњег живота.

Велика разноврсност сеоских кућа и окућница, поређаних тик једне до других, омо-

гућује упоређивање различитих архитектонских стилова, руралне традиције и начина живота становништва из разних крајева. Од кућа из Молдавије на истоку, преко прелепих трансилванијских дрвених кућа са тремом украшеним традиционалним румунским мотивима, као и аутентичним црквама. Затим познат призор традиционалне банатске куће из 19. века, топлих боја са цветним мотивима, лучног облика, окренуте ка улици. Простор Влашке одликује се различитим типовима кућа, као последица различитих географских карактеристика терена. Оне из Велике Влашке имају предњи трем и главну куполу, а унутрашњост је украшена везеним предметима са геометријским и цветним шарима. Насупрот њима, ниске куће делом укопане у земљу, прекривене трском и сламом,

због одбране од јаких ветрова који дувају у румунској равници карактеристичне су за Малу Влашку. А на самом југу државе зидови кућа боје се у бело ради одбијања зрака јарког Сунца Добруце. Сваки крај је јединствен и занимљив. Многи проводе сате и сате шетајући, уживајући у природи и аутентичном амбијенту. Музеј практично представља „Румунију у малом“, те након ње-

гове посете одлазите испуњени утиском да сте је на неки начин обишли целу.

Преко целе године у музеју се одржавају специјалне манифестације на којима посетиоци имају прилике да уживају у домаћој храни и пићу, као и да присуствују изради разних предмета, направљених традиционалним занатима попут плетења и грнчарије, те са собом понесу неки лепо сувенир. Неретко се организују и разне фолклорне манифестације, па се село испуни звуковима традиционалних песама и плесним играма.

Да је све из села потекло, овај музеј и сведочи. Он је резултат жеље за очувањем и заштитом богате историје и културног на-

слеђа румунских традиционалних руралних насеља. Упркос тешком периоду у време Другог светског рата и у доба комунизма, вековима стварана традиција и начин живота, одолела је тежњама за потискивањем и стамено се одржала. Ово није музеј као и сваки други. Овај музеј има душу, а свака кућа прича своју причу. Причу о свом постанку, причу о породици која ју је саградила, о њиховој заједници, животу, раду и обичајима.

Ако се некада нађете у Букурешту и пожелите да побегнете из хаотичног урбаног језгра, упутите се у Херастрау парк и свратите у ову оазу мира и разноврсности да уживате у причама које ће вам Музеј села испричати.

Пише: Александра Шулубурић

Нушићијада је фестивал са дугом традицијом, који се некада одржавао у Ивањици од 1968. до 1972. године, трајао је шест дана у првој недељи септембра и то као фестивал филмске комедије. Пошто је тај фестивал остао упамћен у Југославији, како по културним садржајима, тако и по хумору, атмосфери, кафани и веселу, одувек је постојала жеља за његовом обновом. Самим тим, група младих људи је у априлу 2008. године покренула петицију и успели су за кратко време да прикупе потписе великог броја становника ове општине. Након што је 2009. године донета званична одлука о обнови фестивала, до сада је било шест обновљених Нушићијада, што више но довољно говори о њеном великом успеху.

Те прве 2010. године, фестивал је посетило 10.000 људи, док је 2016. године било рекордних 55.000 посетилаца! Ове године, Нушићијада се одржава од 25. до 27. августа и ако је судећи

по традицији, биће успешнија од сваке претходне. Такође, постоје индикације да би фестивал у блиској будућности могао да траје чак пет дана. Нови фестивал подразумева и нов програм, али су нека стара обележја увек присутна, попут чувеног глумца Милана Милосављевића у улози Бранислава Нушића, фудбалске утакмице и Шарене параде, у којој учествују сви Ивањичани и сви гости чаршије традиционално обучени у костиме с краја 19. и почетка 20. века. Током читавог трајања фестивала градом шетају деца, млади и стари одевени у староградску ношњу: прелепе дамске хаљине, корсете, шешире и лепе фразове, парна одела и слично.

Фестивал започиње примопредајом кључева између председника општине и глумца у улози Нушића, који укида демократију и на снагу ступа „смехократија“, где су забрањени проблеми, лоше расположење, свађе. На сваком ћошку у чаршији се током Нушићијаде оживљава

дух Нушићевог времена, где се ужива у култури, позоришту, квалитетној музици и сатири. Како бисте се и сами уверили у квалитет програма, ово су само неки од посетилаца који су боравили током фестивала последњих година, попут глумачких ансамбала Народног позоришта из Београда, Српског народног позоришта из Новог Сада, Крушевачког позоришта, Установе културе „Вук“ из Београда, позоришта „Звездара театар“, позоришта „Бошко Буха“, као и многих других из читаве земље.

Глумачком крему Србије, предвођеним маестралним Петром Божовићем, Петром Краљем, Горицом Поповић, Ланетом Гутовићем, придружиле су се и величине из света музике, попут Филхармоније младих „Борислав Пашћан“, Симфонијског оркестра Министарства одбране РС „Станислав Бинички“, Новосадског Биг Бенд-а, Бајаге и инструктора, група „Ван Гог“, „S.A.R.S“, „MVP“, „Земља Грува“, састава „Луз Азул“, „Легенде“, Звонка Богдана, Кемала Монтена, Влатка Стефановског, Масима Савића, Предрага Цунета Гојковића, Мериме Његомир и многих других. Сваке године фестивал прати одређена тематика, па је тако прошле године слоган био „Премошћавање“, јер је том приликом обележено 110 година од изградње једног од варошких симбола, каменог моста на Моравици, највећег једнолучног моста на Балкану. Тим поводом гостовао је дугоочекивани Дарко Рундек са својим „Cargo

ВИЂЕНИ СТЕ ЗА ИВАЊИЦУ!

trium“, пошто им је последњи албум симболичног назива „Мостови.“ Драги гости били су и „YU Grupa“ која је обележила 45 година постојања, потом новосадски Биг Бенд и Бојана Стаменов, позоришна представа „Мајстори, мајстори“, а за ништа мање важну дозу хумора побринули су се Зоран Кесић и Njuz.net, као и stand up комичари Срђан Динчић и Дарко Митровић.

Након пет година, Нушићјада је добила и велико међународно признање. Наиме, Програм Европске комисије „Европа за фестивале, фестивали за Европу“ (EFFE)

који је иницирала Европска асоцијација фестивала (EFA), а који за циљ има стварање Европске платформе фестивала, уврстио је Нушићјаду у најбоље европске фестивале и доделио јој EFFE обележје за 2015. и 2016., а пре неколико месеци и за 2017. годину. Овим је Нушићјада сврстана у најбоље европске фестивале већ три године заредом.

Међутим, оно што посебно издваја овај фестивал од свих других нису само признања за организацију и похвале признатих људи из разних сфера, јесте колаж културног садржаја који је подједнако прилагођен свим узрастима. И током дана и то-

ком вечери, можете уживати у музичким концертима, позоришним представама, изложбама, филмским пројекцијама, уличним плесачима, као и едукативном програму за најмлађе. Целокупан програм се одржава на више локација, док град фестивалски украшен подсећа на позорницу, тако да сте у сваком тренутку и на сваком месту и Ви део програма. Задивљујуће је да тако велики број посетилаца и грађана нађе довољно простора у овој вароши, али ту има места за све. У правом чаршијском духу, у вароши која ври од људи, уз одјек песме и смеха, пропраћене здравицама и непрестаним куцањем

чашама, извођачи, мештани и бројни гости бескрајно уживају и са собом носе најлепше утиске из године у годину. То је довољан показатељ колико су Ивањичани гостољубиви, како су сви прихваћени, како су одлични домаћини и настоје да након тих неколико дана понесете најлепша сећања, а верујте нам на реч, сваке следеће године ћете јако желети да будете део овог дивног фестивала смеха, културе и староградског духа.

Јер, СВИ СУ ВИЂЕНИ ЗА ИВАЊИЦУ, а НУШИЋИЈАДА је нешто НЕВИЂЕНО!

Пишу: Марко Јовановић и Тања Јанковић

Истина је да сви организујемо путовања управљајући се према временским приликама. Међутим, дешава се да се пробудите са осмехом срећни због путовања, а онда видите да временски услови и нису најбољи. У први мах се разочарате и помислите „па зар киша да ми поквари све.“ Не, не! Одмах отерајте од себе такве мисли. Мислите позитивно и не дозволите да ишта поквари ваш идеални одмор. Са собом понесите осмех, лепо расположење, пасош, фотоапарат, воду, нешто хране и новца да се нађе и наравно кишобран у случају да вас време не послужи. Пут под ноге и правац на аутобуску станицу.

Нас двоје смо одлучили да своје слободно време и викенде искористимо за обилазак како градова у Србији тако и нама суседних земаља, за сада. Одлучили смо да нам прва станица буде Темишвар. Зашто баш Темишвар? Прво то је град у којем никада нисмо били, друго многе агенције имају примамљиве понуде за обилазак овог града и треће град је релативно близу. Као што је свима знано, Темишвар се налази на

југоисточном ободу Панонске низије, највећи је град Баната, лежи на реци Бегеј и седиште је округа Тамиш. Темишвар је познат као град тргова и паркова у шта смо се и сами уверили. Град је богат бројним знаменитостима тако да један дан није довољан да би се све посетило. Како смо имали само једно поподне на располагању, одлучисмо да га искористимо на најбољи начин и посетимо најпознатије грађевине у центру града. Покушаћемо да вам приближимо атмосферу града током овог кишног дана.

Одлучни да нам лоше време не поквари дан, кренули смо у обилазак 12. марта 2017. године. За почетак чули смо нешто укратко о историји града, као на пример да нека археолошка налазишта у близини Темишвара датирају из неолитског и римског периода. Сазнајемо да је град у 13. веку био уништен од стране Татара, да би у 14. веку био обновљен као седиште угарског краља Карла Роберта I. Темишвар је од 1552. године био под Турском влашћу, а припојен Аустрији 1716. године, познат под именом Тамишки Банат. Од стране Србије окупиран је 1919. године у Првом светском рату,

али је споразумом у Версају између земаља Антанте и Мађарске додељен Румунији. Срби су тада представљали већинско становништво, а у град досељавају се Немци и Мађари. Тек након Другог светског рата масовно се досељавају Румуни и од тада су они већинско становништво.

Не желећи да идемо са групом за водичем, одвојили смо се и одлучили да сами истражимо град. Прва

грађевина коју смо угледали по доласку била је Румунска Саборна црква, једна од најпознатијих знаменитости овог града. Сазнали смо да је то највећа аутокефална православна црква на Балкану и да тој цркви припада највећи број Румуна. Били смо зачуђени изгледом неуобичајеним за православне цркве. Стил градње више подсећа на византијски стил. Приметили смо велики број људи испред цркве, вероватно у повратку са недељне литургије. Иза ње налази се и парк који носи назив Катедрала парк и лежи на обали Бегеја. Црква гледа на трг Победи: трг је необичног издуженог изгледа са две пешачке стазе, а простор између њих краси статуа вучице која доји Ромула и Рема, иначе, статуа је поклон Рима. Са друге стране трга, наспрам цркве, налази се Палата Културе у чијој се згради одржавају представе Националног позоришта, а ту је и седиште Опере. Поред тога, на тргу се могу видети још и музеј Баната, двор Дауербах, Лефреров двор, двор Лојд, ресторани, кафе-барови, продавнице и хотел Темишвар, један од највећих и најлуксузнијих у граду. С обзиром да је била не-

деља, поврх тога и кишан дан, на трговима и улицама срели само јако мало пролазника, углавном су сви били туристи.

Следеће место на које смо се упутили био је трг Слободе. Први утисак на нас оставило је мноштво клупа. На нашу несрећу, падала је киша и нисмо могли седећи да уживамо, али опет је изгледао тако леп у својој розикасто – наранџастој боји окупан кишом. Трг Слободе је некада био центар свих дешавања, а између осталог и место где је избила Румунска револуција и сломљен режим Чаушескуа. У центру трга налази се споменик посвећен Девици Марији и Јовану Непомучком. Још две грађевине су нам привукле пажњу, прочитасмо да је зграда са црвено – белом фасадом некада била зграда Старе градске општине, а да је сада седиште више мањих институција, између осталог Музичког факултета, док је друга зграда Командантов дом. Добра страна овако лошег дана била је што смо зграде могли несметано да посматрамо, није било разигра-

не деце, жагора људи, већ само звук кишних капи који је нарушавао тишину.

Како трг Слободе представља везу између трга Победи и трга Уједињења, следеће станица био је управо трг Уједињења. Прва грађевина која нам је привукла пажњу како смо крочили на трг био је споменик Свете Тројице у централном делу трга. Споменик представља дело барокне уметности и осликава тежак период кроз који је пролазио Темишвар у току рата са Турцима – епидемију куге, глад и рат. На тргу су уочљива два верска објекта: једна је Српска Православна црква, а друга Римокатоличка катедрала. Православна црква била је некада место окупљања Срба, а њен положај у самом центру града указује да су Срби некада били бројни у Темишвару, док сада представљају мањину. Поред цркве налази се и Дом Српске Православне цркве. Кажу да је трг Уједињења најлепши у Темишвару, а ми ћемо се сложити са тим.

Како Темишвар називају градом паркова, упутисмо се у вероватно један од најлепших – Парк ружа. Кажемо вероватно јер смо имали ту несрећу да нас задеси како киша тако и време када не цветају руже. Нисмо успели да видимо ту лепоту када су руже у пуном цвату, али сигурни смо да прелепо изгледа. Поред овог парка, издвајају се још и парк Правде, Катедрала парк и Централни парк који се пружају дуж Бегеја, затим Ботанички парк и Грађански парк.

Пошто нас је аутобус чекао на паркингу Јулиус Мола, последње место на које смо се упутили био је овај тржни центар. Раније смо слушали приче о добром шопингу у Темишвару, ниским ценама и већем избору робе. Рекли бисмо да се цене не разликују превише од оних у београдским тржним центрима, али у Јулиус Мола можете наћи већи избор гардеробе. Негде прочитасмо да има преко 350 различитих продавница и да је 5 пута већи од београдског Ушћа. Заиста, место је огромно, а ми и данас нисмо сигурни да ли смо све обишли у њему. Свакако, нешто интересно и другачије. Наравно, једна ствар коју нисмо изоставили са наше листе обилазака јесте Starbucks. Место које, штета, не постоји у Београду, јако пријатно, топло и наравно са најбољом кафом. И да, не морате уопште да се трудите да причате енглески језик, уколико причате српски брже и боље ћете се споразумети са Румунима.

Доказали смо себи да лоше време које нас је пратило није утицало да се лепо проведемо, видимо и научимо нешто ново. Ми ћемо се сигурно упутити поново тамо, надамо се да ћете и ви пожелети да видите овај град ако већ нисте.

Пишу: Петар Ранковић и Тијана Петковић

Дан 1 (26. април)

Прва станица – Љубљана. Кренули смо (Стеван, Јована, Милош, Петар и Тијана) возом у 10.55 из Београда, пут је временски дужи у односу на путовање аутобусом, дефинитивно удобнији, али и јефтинији (29 € је карта у једном правцу). Путовање кроз Србију је трајало око 3 сата, а како смо ушли у Хрватску воз је убрзао. У Шиду смо се задржали неких сат времена, због царинске контроле која је у задњих пар месеци поопштена на свим граничним прелазима. Пошто смо за културно вече понели хране и пића, за убудуће да знате, немојте носити ништа од хране, јер је строго забрањено преношење хране без декларације. Ми смо имали среће јер смо били искрени са хрватским цариником па нам је прогледао кроз прсте домаћу пршуту и сир. Друштво у возу су нам правиле две кул бакице, а од баке из Зиданог моста смо сазнали нешто о обичају „кресовање“ у Словенији које се догађа 30. априла где се пале ватре на брдима, као што се то радило у доба Турака као упозорење. У Љубљану смо стигли у 21.00 где су нас сачекали

и угостили Гашпер Шубељ и Ивана Мукоска, а ми смо им у знак захвалности поклонили домаћи џем и ајвар.

Дан 2 (27. април)

Сазнали смо од Гапа да је Љубљана најкишовитија престоница Европске Уније, а у нашој романтичној шетњи по киши читај пљуску, уверили се у исто, чак нам ни кабанице нису помогле. Срећом киша је престала на време за нашу туру по граду заједно са осталим учесницима конгреса на коју нас је повела Валентина Врховец и исприча-

ла легенде о Љубљани и њеном змају. Обишли смо ужи центар града, ушли у катедралу и посетили Љубљански град. Поподне (15.00) је уследила свечана церемонија отварања конгреса на којој су говорници били организатори ЕуроМЕДА и чланови управног одбора Европске географске асоцијације за студенте и младе географе, након чега смо имали предавање о Природним непогодама. У 17.00 смо кренули из Љубљане за Толмин, а у току пута смо могли да видимо како су реке (Зала, Идрица и Соча) брзо набујале услед обилних падавина. Те вечери имали смо журку добродошлице са темом „Mainstream geographer“ где је свако облачио оно чиме се у географији бави.

Дан 3 (28. април)

Дан смо започели радионицом под називом „Planning the expansion of settlements in flood areas“ коју су водили Мориц и Лаурен из ЕГЕА-е Грац, а која је обухватила предавање и дискусију о проблемима насељених плавних подручја и како се проблеми решавају у различитим земљама. Лаурен из Граца нам је објашњавао на примеру свог села које је културно историјски значајно, али налази се

поред Дунава и има великих проблема са поплавама сваке године да је општина уложила пуно новца за изградњу покретног зида-бране. Петар је причао о проблему са поплавама у Обреновцу и Србији. Господина Ервина Виводе из Министарства Просторног планирања Словеније одржао је предавање о Толмину, граду који је највише изложен поплавама у Словенији. Радионицу смо после ручка наставили напољу на терену. Добили смо мапу Толмина са задацим, попели се на брдо где се налази тврђава Толмински град одакле смо имали комплетан поглед на долину Толминке и Соче. Касније смо се састали и анализирали шта је свака група учила: које зоне су добре за насељавање, које за привреду, а које да буду плавна подручја и где се те зоне могу даље ширити. Увече је организовано Културно вече на којем смо ми представили Србију - донели смо заставу, проспекте, храну и пиће. И на сваком догађају, док вече још није ни у пуном јеку, нама ајвара већ понестане. Сви учесници га хвале и диве се нашем чувеном специјалитету.

Дан 4 (29. април)

Тог дана отишли смо на екскурзију „History shapping territory“ на којој смо обишли градић узводно од Толмина – Кобарид. Прво смо посетили Музеј посвећен Сочанском фронту у Првом светском рату и Италијански маулозеј. Након посете антропогеним творевинама кренули смо кроз шуму до једног од врхова, али пут нам је препречила речица коју смо прегазили боси. Спустијајући се са брда, обилазимо бункере Сочанског фронта и прелазимо висећи мост на Сочи да бисмо дошли до водопада Козјак. Као део туре, обишли смо тради-

ционалну млекару, где се краве традиционално гаје и млечни производи традиционално праве. Краве лети иду у планину, и тиме се производња у фабрици смањује, а ови органски производи су тражени на тржишту. Увече смо се на „Relax night“ дружили уз прелепе звукове гитаре.

Дан 5 (30. април)

Ујутру смо кренули путем Партизанске болнице Фрањо која је смештена у кањону реке Церкнице, и током Другог Светског рата је била скривена од непријатеља, а у њу су на коњу, кроз корито реке довођени и лечени рањеници. Болница никад није откривена јер се налазила у неприступачном терену заштићеном стенама и шумским покривачем који је био одлична заштита од пролећа до зиме. Болница је била погођена поплавама 2007. године и све сем једне грађевине су однеше-не и уништене, међутим рестаурација је успешно урађена и

комплекс је обновљен три године касније. После ручка отишли смо на другу планирану екскурзију Толминска корита која су део националног парка Триглав. Нестварна плава боја Толминке у кањону нас је одушевила. Те вечери је било Словеначко вече које је отворила локална фолклорна група и позивали су нас да плешемо, а домаћини су нам омогућили уживамо у њиховим специјалитетима.

Дан 6 (01. мај)

Наши драги домаћини лепо су нас увели у данашњи дан, будући нас лонцима и вувузелама, као део првомајског уранка. У наставку радионице као задатак добили смо улоге у измишљеном шпанском селу које има проблеме са поплавама и које ће постати интензивније услед глобалног загревања. Петар је био милијардер из Тексаса који хоће да купи по сваку цену кућу на обали мора, а Тијана студент географије на завршној годи-

ни која је пропутовала и стекла знање како се заштитити од поплава. Ми смо на седници села и одлучујемо како бисмо решили проблем поплаве и ограничене изградње, и налазимо решење које ће бити најбоље за све становнике села. Након тога су сви учесници конгреса ишли су на ушће реке Толминке у Сочу. За последње вече је осмишљена журка под називом „Squating Slavs“ за коју су сви носили своје адидас тренерке у складу са интернет трендом.

Дан 7 (02. мај)

Рано ујутру крећемо из Толмина аутобусом до Моста на Сочи, где хватамо воз за Љубљану, а у Љубљани купујемо карту за Загреб (8 €). У Загребу имамо мини туру док нам не стигне превоз за Карловац. Топло препоручујемо „Heritage Croatian Food“ ресторан брзе хране чији су власници наши старији другари из ЕГЕА Загреб. До Карловца путујемо аутом и ватрогасним комбијем (Томислав, ЕГЕА Загреб, је добровољни ватро-

гасац у свом граду). План је да посетимо новоизграђени Акваријум Карловац у коме су приказане флора и фауна слатких вода Хрватске. Након тога путујемо до оближњег села, Доњи Велимировић, у ком се налази извиђачки дом где смо смештени и вече проводимо уз роштиљ, музику и логорску ватру.

Дан 8 (03. мај)

Дан за Плитвичка језера! На самом улазу у Национални парк и добро које је још увек, али не задуго под УНЕСКО-ом, налази поглед од ког застаје дах. Поглед на доња језера и водопад Саставци. Спуштајући се низ степенице закорачили смо на стазицу широку око 1 метар која води целим парком. Ми смо изабрали трасу Ц јер њоме обилазимо сва језера и облазак њом траје 6-8 сати, са пловидбом бродом и возњом возићем. Свуда око нас је савршенство природе настало таложењем бигра – језера, водопади, слапови, брзаци и каскаде. Велики је број туриста и хотела око самог језера па зато долази до загађивања природе услед отпадних вода и УНЕСКО жели да их искључи са своје листе. Након 4 сата обиласка долази-

мо до језера Козјак, а наставак пута идемо бродићем до других Горњих језера. Након доласка до Прошћанског језера, одлазимо до панорамског возића и враћамо се на почетак стазе. У повратку у извиђачки дом свратили смо до Слуња и обишли слапове Растоке. За 18 часова нам је заказано предавање о Карловцу – граду на четири реке које нам држи Славен Гашпаровић, са ПМФ-а у Загребу, а вече настављамо у складу са претходним – Хрватско културно вече са специјалитетима и музиком.

Дан 9 (04. мај)

Последњи дан Еуромеда почињемо јутарњим купањем на реци Корани. Ми остајемо у Загребу још два дана, док Стеван, Милош и Јована одлазе за Београд 05. маја ујутру, возом у 11 часова.

На Еуромеду смо упознали пуно студената географије из Европе, научили доста нових ствари, нова сазнања применили на терену, обишли прелепе пределе и склопили пуно пријатељства. Желели смо да вам прикажемо делић тога кроз овај текст и упознамо студенте географије са програмом и организацијом једног конгреса ЕГЕА-е. Толико од нас и ЕГЕА-е за сада, до следећих дестинација.

Пише: Алекса Крчум

За територију Србије је карактеристично да се на богату и разноврсну базу надовезује богато културно наслеђе, које у неким центрима има не само локалну, већ државну и светску туристичку вредност. Због изузетног географског положаја на Балканском полуострву, као и добре саобраћајне повезаности, Србија је увек била у средишту великих догађаја. Преко територије Србије су пролазиле и данас пролазе и укрштају се саобраћајнице регионалног, европског и интерконтиненталног значаја. Њима су се у прошлости кретали различити народи и струјале разноврсне културе. Ако томе додамо савремена споменичка остварења, спомен комплексе, архитектонска здања, фолклор, кулинарске специјалитете и туристичке манифестације, још више потврђујемо ширину основе за формирање туристичке понуде за домаће и инострано тржиште.

Споменичке туристичке вредности имају највећи значај за развој туризма. Обухватају објекте од првих трагова људске активности на територији Србије до савремених остварења. У њих убрајамо археолошке туристичке вредности које датирају из праисторијског периода развоја људског друштва. Без обзира на недовољан степен археолошке истражености, за Србију је карактеристичан одређен број археолошких локалитета са разноврсним предметима који омогућају научну реконструкцију. У најпознатије археолошке локалитете убрајају се Лепенски вир, Винча, Градац, Ресавска пећина, Бубањ, Рисовача, Плочник. Детаљношћу истраживања се истиче Лепенски вир, који представља археолошко откриће и налазиште светске вредности. Уз одговарајући степен туристичке пропаганде и презентације, могуће је постићи значајније економске ефекте.

У односу на археолошке локалитете, који привлаче пажњу мањег броја туриста, већу туристичку вредност имају објекти материјалне културе из античког периода. У такве убрајамо остатке Сингидунума, Наисуса, Медијане код Ниша, Феликс Ромулијане (Гамзиград), Виминацијума, као и Царичин град код Лесковца, Сип, Римски пут и Трајанову таблу.

За развој туризма у Србији значајни су средњовековни споменици сакралне архитектуре који су представљени црквама и манастирима. Одликују се бројношћу, релативно добром очуваностју,

законом су заштићени и више пута рестаурирани. У зависности од друштвених, економских и политичких фактора временом су се издвојила три стила у изградњи и фреско-декорисању објеката. То су дела рашке, српско-византијске и моравске школе. Са манастирима и црквама јединствену целину чине и средњовековни градови и тврђаве: Калемегдан, Смедеревска тврђава, Петроварадинска тврђава, Голубац, Рам, Сокоград, тврђава у Нишу, Ужички град, Маглич код Ибра, Козник код Бруса итд.

Туристички промет се своди на краткотрајне посете организованих група и појединаца, као и на организовање манифестација. Поред радова на рестаурацији неопходно је и на најбољи начин направити туристичку презентацију. За туристичку валоризацију најзначајнији су они објекти који су најбоље очувани и рестаурирани.

Цркве брвнаре, споменици, локалитети значајни из вишевековне борбе против Турака, као и споменици и места важних битака из Првог и Другог светског рата такође заслужују пажњу као туристички потенцијал. Посебно се истичу споменици и спомен комплекси Покајница, Чегар, Теле-кула, Карађорђево село у Тополи, црква на Опленцу, споменик Незнаоком јунаку, меморијални парк Шумарице, спомен парк Бубањ код Ниша (слика), спомен комплекс Кадињача.

Етнографске вредности карактеристичне богатство народних обичаја, ношњи, песама и игара, кулинарства, народног градитељства (млинова, старих сеоских кућа, дрвених кола, разних алата за рад). Старе куће, ношње, алати као и стари начин живота и обичаја чувају се данас од заборавља у Сирогојну. На аутентичан начин израђују се копије музејских експоната и приказују вештине качарског, грнчарског, тесарског, ткачког и других заната. У том контексту је значајно негововање фолклорних манифестација као што су Сабор трубача у Гучи, Жупска берба грожђа у Александровцу, Косидба на Рајцу и др.

Амбијентална или сеоска насеља и њихови потенцијали се окрећу ка привредним активностима, пре свега у области организованијег аграра и развоја више фазне прехранбене индустрије, али и туризма. Села Србије су праве еколошке оазе, без загађења савремене цивилизације, са благом климом и чис-

тим ваздухом. Познатија сеоска насеља (у којима је развијен сеоски туризам) су Коштунићи, Дрвенград на Мокрој Гори, села око Косјерића.

У Србији данас има око 100 музеја и већина њих се налази у зградама које су и саме културна добра под заштитом. Галеријски простори у Србији су најчешће делови других установа културе или су самостални пројекти уметничких група и компанија. Корени настанка свих музеја налазе се у оснивању Народног Музеја у Београду 1844. године.

Богатство српске кухиње потиче од географске, националне и културне разноликости настале вековним мешањем становништва. За данашњу Војводину су карактеристична теста – хлебови, штрудле, резанци и разне врсте прерађевина од меса. У Шумадији су карактеристичне пите зељанице и прасе на ражњу, док у Западној Србији има сушеног меса. Кухињу Источне Србије одликују чобанске пите, кувана јагњетина у млеку, хомољски качамак. На јуту су популарна јела са роштиља, чувени лесковачки специјалитети са роштиља. Све ово је пропраћено туристичким манифестацијама - сланинијада у Качареву, кобасицијада у Турији, пршутујада на Мачкату, роштиљијада у Лесковцу.

На коју год страну да кренете, осетићете традицију и дух народа изражен кроз туристичке, забавне, културне и спортске манифестације током целе године. Драгачевски сабор у Гучи, Косидба на Рајцу, ЕХП фестивал, Хомољски мотиви у Кучеву, Чобански дани у Косјерићу, Бербе грожђа и Смедеревска јесен су само неке од њих.

Милица Сучевић рођена 14. 08. 1995. године у Београду. Завршила је Средњу Угоститељско- туристичку школу у Београду. Студент је треће године Географског факултета.

Добитница је награда Поетског конкурса "Мика Антић" и Међународног фестивала поезије и кратке приче "Душко Трифуновић" за песме Магла и Вихор. Природа и разноликост света су јој водиље у поезији, обликоване снажним осећањима људи и заувек ухваћене у тренутку који се назива фотографија.

Свршетак

Пресахнуле су споне душе ове,
тужне када биле,
у борби изрођене
саткане као од свиле,
меке, најтање, недодирљиве.

Упио се гнев у крсти
па реже бол да сване,
и гута најгрубље речи
не да се, и не престаје.

У очима понор,
и нема сјаја као некад
да обасја дане.

Провалије су све веће
и бездан је дубљи,
нису створене ни степенице
да се у њега сиђе лакше,
него тело полети
и свом силином одзвања
и јечи,
док удара у тешко дно.

И гутањем речи
разапиње се тело
и хвата се у коштац
са непостојећим бићем
које хули на живот,
на стеге.

И не постоји мир,
нит снаге да се човек бори
унутар себе.

Изван зачараног круга
стоји једно посве бело лице,
на ком се крај јасније познаје
и нема бистрине.

Еол

Ветре постани ми друг
и рукама својим води ме свуд.
Разноси ме по равницама пустим
где класје има боју сунца
и спусти ме да их нежно додирнем.
Ветре, поведи ме међу облаке,
где киша скупљано спава.

Носи ме људима
што знају занимљиве приче
и загри ме када изгубим циљ.
Поклони ме росним капима,
што хране увенулу траву
и дај ме свим добрим људима.
Упознај ме са луталицама
што као и ја лутају овим животом
и изгубљени у њему траже смисао.
Ветре, буди искрен пријатељ,
и посетићемо различите светове.

Упознаћу те са птицама
што километре прелазе у лету.

Ветре, пружи руке,
и нестаћемо у магли,
пловећи кроз море прашина,
и вихора, твојих другова,
и у покрету сновићемо
пропланке и реке
и носићемо део себе
настањујући се у њих,
Бићемо староседеоци,
а опет непознати странци
у сваком пределу.

Живећемо душом пустињака,
слободно, кроз отворе ваздуха,
где је твој дом.

И као што само ми
са оваквом душом знамо
негде на пучини, далекој од свих
завршићемо свој пут,
лагано қорачајући.

Пацифик

*Ја не умем да се саставим,
да вагам као што ми име належе.
У септембру сам тиха,
одајем почаст умирућем сунцу.
До октобра више не постојим.*

*Изгорела сам у пламену сопствене тишине
попрскане мирисом трулежи.
Киселе кише, падајте!
После мене не сме ништа више да никне.*

*Мој врисак се преноси још од 1883.
Нисам човек, ја сам дете Кракватауа.
Понекад вребам у тихим водама,
чекајући време да поново експлодирам.
За сада смо безбедни.*

*Не знам како да изравнам себе
и сагледам страхова из једне димензије.
Рукама трујем реке и пуштам немир
да тече, тастав, у пресољено море.*

*Ни оно не зна како би угушило ватру,
на место једне долазе још две.
Моји земљотреси ће једном однети свет,
нисам обучена како да га сачувам.*

*Успављујем се истином, али се све теже будим.
Бојама пепела препустила сам реч.
Немој ме мрзети ако стегнем
јаче него што сам хтела,
невољно се, попут дима, увлачим у све.*

Теодора Поповић

Шумадија на киши

*Вечни приказ примирио душу
Залиле су зеленило кише
Иселиле из мог срца сушу
Сокацима сад се лакше дише;*

*Шумарцима ветар чупа косу
Свежина ми разгалила чула
Прогутала бара ногу босу
Брдима се јасно ори фрула;*

*Тајеве зелени врве од живота
Симфонија капи пријатности ствара
Срце ми преплави чудесна топлота
Живахно киша по путевцима шара;*

*Поточићи воду грле страшно
Наступила игра олисталих грана
Шум се река чује јасно
артерије Светског океана!*

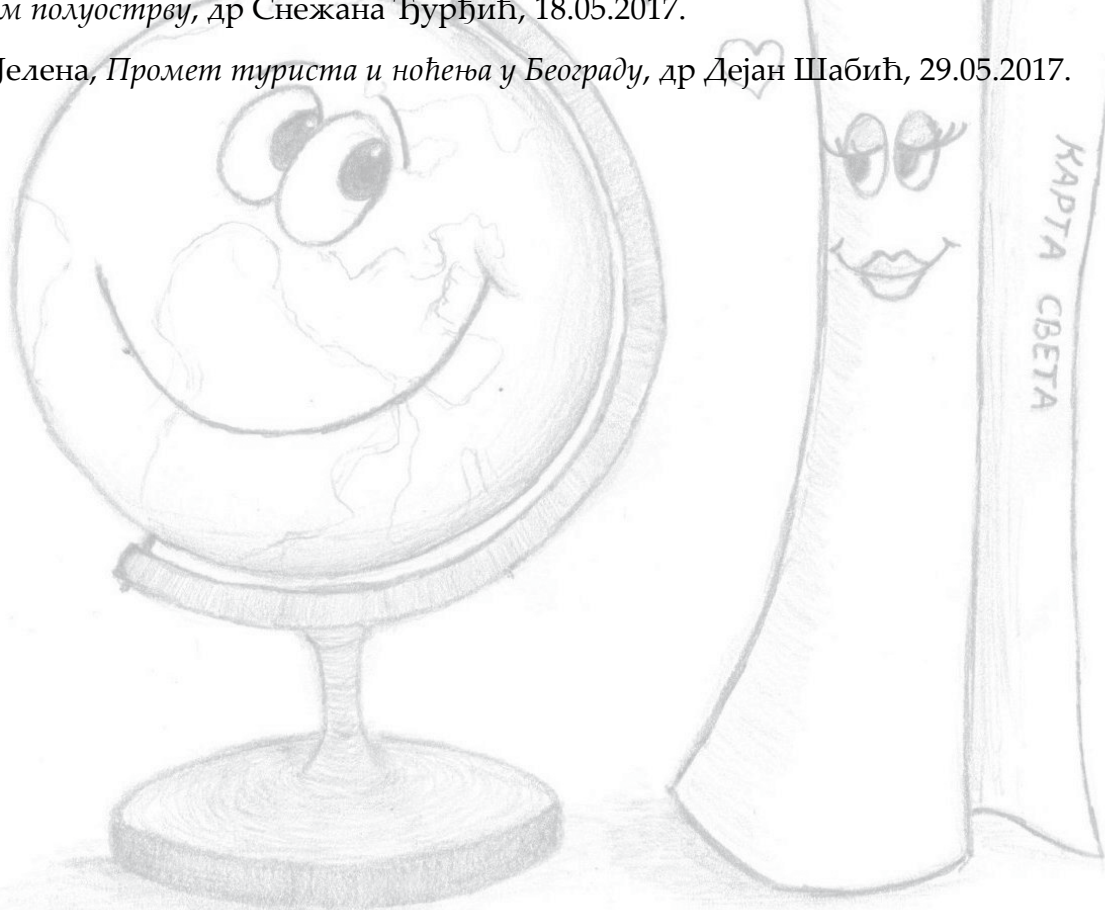
*Оцветали шљиваци брдима се њишу
Сунчеви се зраци кроз облаке боре
Лептирићи по зрацима крилом пишу
Цвркут птица преплавио горе.*

Милица Росић

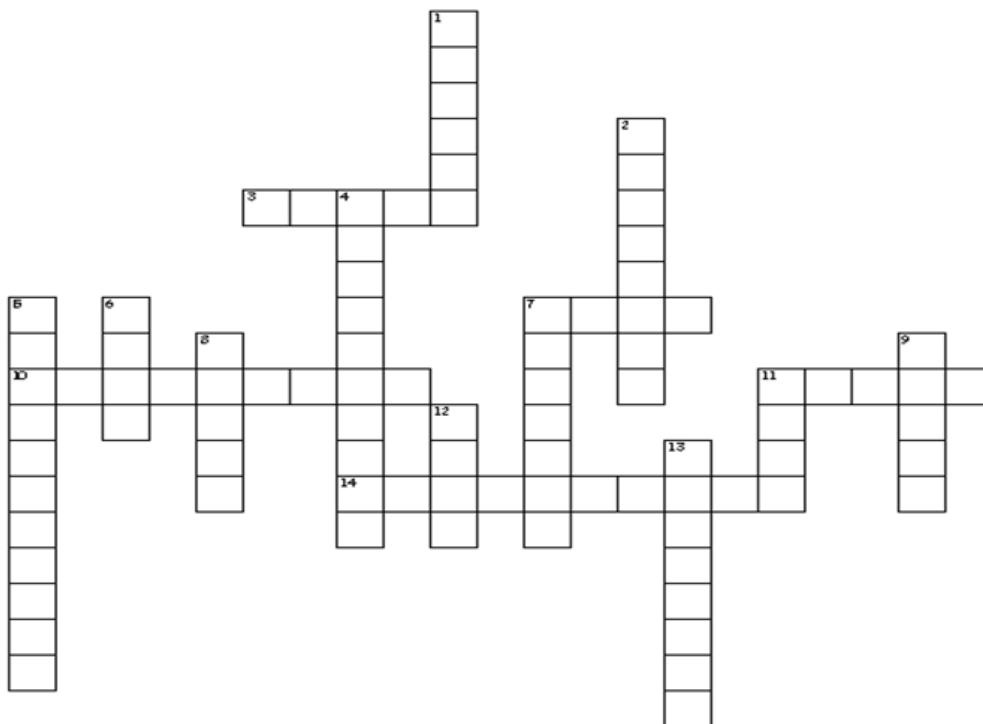
**Списак дипломираних студената Географије
од 20. 10. 2016. до 30. 05. 2017. године**

- Пантелић Сандра, *Физиономска и функционална регионализација Шведске*, др Дејан Шабић, 15.12.2016.
- Живановић Стевка, *Регионално - географске специфичности Гренланда*, др Дејан Шабић, 28.12.2016.
- Милуровић Ана, *Еколошке и биогеографске одлике популације риса (*Lynx Lynx balcanicus*) на Балканском полуострву*, др Снежана Ђурђић, 01.02. 2017.
- Бачић Гордана, *Основне демографске карактеристике Војводине након II светског рата*, др Даница Шантић, 06.02.2017.
- Милтенов Тамара, *Јужна Кореја – економско чудо на реци Хан*, др Снежана Вујадиновић, 06.02.2017.
- Грујић Дејан, *Географске основе развоја туризма на Куби*, др Дејан Шабић, 09.02.2017.
- Стојановић Марија, *Процес стицања знања у настави географије кроз ваншколске активности*, др Љиљана Живковић, 02.03.2017.
- Стаменковић Немања, *Биогеографске специфичности долине Пчиње и њихова заштита*, др Снежана Ђурђић, 05.04.2017.
- Веселиновић Јована, *Територијалне промене и геополитички проблеми на тлу бивше Југославије после њеног распада*, др Мирко Грчић, 20.04.2017.
- Неђић Ивана, *Нигерија – етнички и верски амалгам*, др Снежана Вујадиновић, 17.05.2017.
- Мартиновић Александар, *Еколошке и биогеографске одлике популације вукова (*Canis Lupus*) на Балканском полуострву*, др Снежана Ђурђић, 18.05.2017.
- Ђуковић Јелена, *Промет туриста и ноћења у Београду*, др Дејан Шабић, 29.05.2017.

ФИЗИЧКО – ГЕОГРАФСКА УКРШТЕНИЦА

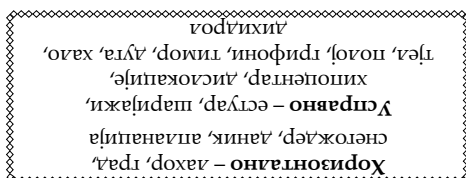

Хоризонтално

3. Најслабији ветар
7. Туча
10. Назив за фен у северној подгорини Алпа
11. Периодични ветар који представља струјање загрејаног ваздуха из долине уз планинске стране током дана
14. Процес уравњавања земљине површине

Усправно

1. Левкасто ушће реке
2. Велике навлаке које се крећу у правцу потиска више десетина, па и стотину километара
4. тачка у којој настаје земљотрес
5. раседи који имају велико распрострањење и знатну дубину
6. дубински лед који се образује тамо где је издан стално замрзнута
7. минијатурни блатни вулкани
8. део дна речне долине који периодично плаве велике воде, а настаје таложењем наноса при померању речног корита
9. хорст
11. светлосни лук у више боја који се види према кишним облацима на супротној страни од Сунца
12. светао прстен око Сунца или Месеца
13. молекула воде у течном стању

Приредила: Милица Росић

Универзитет у Београду

ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ

ТУРИЗМОЛОГИЈА

Знање за путовање

ДЕМОГРАФИЈА

Популација је наша занимација

ГЕОГРАФИЈА

Права страна света

ГЕОПРОСТОРНЕ ОСНОВЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

О здрављу и изгледу Земље бринемо ми!

ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Једина школа планирања у Србији

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

